

(Schrijver onbekend)

Inleiding

Er zijn mensen die vinden dat wij in de best denkbare maatschappij leven. Zij zijn er van overtuigd dat de mensheid op de goede weg is. Zij geloven in de schone schijn en zien overal vooruitgang. Eens zal de mensheid een theorie van alles hebben en dan zullen alle problemen opgelost worden. Tegen beter weten in blijven zij daarop hopen. Zij voelen zich vrij en beseffen niet hoe onvrij ze eigenlijk zijn. Zij hebben geleerd dat angst, zorgen, pijn en verdriet nu eenmaal bij het leven horen. Zij klampen zich vast aan hun

schijnzekerheden. Zij sluiten zich af voor wat ze niet willen zien en niet willen horen en zijn dus ziende blind en horende doof.

In een land waar alle wilgen van jongs af aan geknot worden kan geen mens zich een voorstelling maken van een wilg zoals die had kunnen zijn als hij vrijuit had kunnen groeien tot de boom zoals hij bedoeld is. In een wereld waarin alle kinderen van jongs af aan geknot en gesnoeid worden in hun vrijheid, omdat ze nu eenmaal moeten leren leven in deze maatschappij, kan geen mens zich een voorstelling maken van de mens zoals die eigenlijk bedoeld is. De mensen hebben geen beeld van een onafhankelijke, vrije mens. Ooit moet de mens dat geweest zijn, vrij en alleen afhankelijk van de natuur.

Nu leven mensen gevangen in hun overtuigingen, tradities, geloven en gewoonten, afhankelijk van anderen, van de cultuur én de natuur. Daarmee hebben zij een kunstmatige en kunstige, virtuele kooi geconstrueerd. De tralies vertekenen het zicht op de werkelijkheid. En zo leeft de mensheid in een onrechtvaardige, oneerlijke, maatschappij, waarin de rijken rijker en de armen armer worden en waarin eigenlijk niemand de weg weet. Omdat iedereen ervan overtuigd is dat er geen weg terug meer is, is vooruitgang de enige mogelijkheid, zonder dat iemand weet waar naartoe.

Altijd zijn er mensen geweest die zich met veel pijn en moeite ontworsteld hebben aan de kooi, soms gedwongen door omstandigheden, soms omdat ze dachten dat er meer moest zijn dan het leven wat ze leefden en op zoek gingen naar een andere wereld. Als je op de goede weg zit, zelfs zonder het doel te kennen, moet het leven steeds eenvoudiger worden en is eenvoud wellicht het einddoel. Als je op de verkeerde weg zit wordt het dus steeds ingewikkelder, tot je er in verstrikt raakt. Plato beschrijft in zijn Allegorie van de Grot hoe mensen in verwarring raken als zij de schaduwwereld in de grot verlaten en het licht aanschouwen. In alle culturen bestaat dezelfde metafoer en dan moet er toch een kern van waarheid inzitten. Zij die bleven in hun gelukzalige aanschouwing noemen de mensen mystici. Anderen die terugkeerden in de grot en verontwaardigd waren over alles wat zich daar afspeelde, heetten profeten. Veel profeten heeft de mensheid gekend. Geen van hen is in staat gebleken de geketenden de weg naar buiten te wijzen. Misschien hebben ze onvoldoende alle consequenties van hun ontdekking overzien. Misschien zijn ze niet in staat geweest eenduidig de weg te wijzen. Of hebben zij altijd het onderspit gedolven tegen de gevestigde orde en is het waar dat, zoals Plato schrijft: "En als iemand zou proberen hen te bevrijden en naar boven te leiden, zouden zij hem dan niet doden als zij hem in handen zouden krijgen?"

Ongeveer 2000 jaar geleden ontsnapte iemand aan de schaduwwereld en kwam terug om de achtergeblevenen te vertellen van het ware leven en ze de weg daar naar toe te wijzen. Toen

heette het dat hij uit de doden was opgestaan, mens geworden of wakker geworden was. Tegenwoordig zouden mensen zeggen dat hij de verlichting bereikt had. Hij had ervaren dat rechtvaardigheid de voorwaarde was om de eenvoud en gelukzaligheid te bereiken en dat je als rechtvaardige moeilijk kunt leven in een onrechtvaardige wereld, als een levende temidden van doden. De rechtvaardigheid en het mededogen met de geketenden eist dan dat je teruggaat. Hij predikte een totaal andere manier van leven en niet alleen een andere manier van denken. Het verhaal is dat de gevestigde orde hem heeft vermoord, zijn woorden zijn niet begrepen en van zijn leven is een religie gemaakt. De mensen hebben zich meester gemaakt van de boodschapper en de boodschap niet begrepen. Zijn metaforen over het onuitsprekelijke hebben zijn boodschap onduidelijk gemaakt. Het ervaren is niet in woorden uit te drukken. Het is als iemand die een prachtige toneelvoorstelling heeft gezien. Hij kan daar enthousiast over blijven vertellen, maar het is zinniger als hij de mensen de weg naar de schouwburg wijst. Die vermenging van route en einddoel heeft de mensen de gelegenheid gegeven om zijn woorden figuurlijk en zijn leven letterlijk te nemen.

Uiteindelijk was hij een gewoon mens die zich volledig ingezet heeft voor een rechtvaardige wereld. Hij was er van overtuigd dat de mensen hem zouden navolgen, zouden worden als hij en massaal tot de eenvoud en gelukzaligheid zouden terugkeren. Naar een wereld van liefde en zonder macht. Hij had de maatschappij doorzien als een kolos op lemen voeten en dacht, als een David, Goliath te kunnen vloeren, door hem tussen de ogen te treffen, daar waar het denken zetelt. Hij had verwacht dat nog tijdens zijn leven de rechtvaardigheid zich als een vloedgolf over de mensheid zou uitbreiden. Hij beseftte hoe bedreigend zijn boodschap was voor de macht van de machthebbers, de kennis van de geleerden, het bezit van de rijken en de waanwijsheid van de clerus. En dat is het nog steeds. Nog steeds geldt dat een kameel eerder door het oog van de naald gaat dan dat een aan zijn bezittingen gehechte rechtvaardig wordt.

De woorden van de leraar der gerechtigheid, sommigen noemden hem "Jezus", zijn waarschijnlijk het minst geschonden bewaard gebleven in het evangelie van Thomas. De vraag blijft of "Jezus" niet gewoon een metafoor is van de Logos, het geweten of de innerlijke stem en dat de personificatie "Jezus" slechts een constructie is geweest om de boodschap aan op te hangen. Uiteindelijk is dat niet van belang, want het gaat nooit om de boodschapper maar om de boodschap. De woorden zijn, uit mondelinge overlevering, opgeschreven door leerlingen, die de essentie duidelijk niet begrepen hebben en dan krijg je soms wonderlijke en onbegrijpelijke veranderingen. Niet alle logia zijn dus even helder, maar het gaat om de bedoeling. Het moet een heel eenvoudige boodschap zijn geweest en toch buigen geleerden zich al decennia over de teksten, zonder de boodschap te ontcijferen. Zij buigen zich als het ware over de schatkaart zonder op weg te gaan om de schat te zoeken.

Alleen iemand die zich ook losgemaakt heeft uit de schaduwwereld kan begrijpen wat de boodschap van de uitspraken is. Want alleen degene die dezelfde ervaring deelt en de weg zelf heeft afgelegd, kan het verhaal echt begrijpen. Zou je dan toch niet geleerd, maar wijs moeten zijn om het te doorzien? Ontdaan van de mystieke en gnostische vertekeningen, zodat slechts de wegwijzers op de route overblijven, blinken de spreuken inderdaad uit door eenvoud. De woorden prediken een radicale geweldloze revolutie door een terugkeer naar de oorsprong, terug naar af, zodat het einde weer als het begin zal zijn. Zou hij voorzien hebben dat het een ineenstorting van de hele maatschappij zou inhouden en van alle machtsstructuren en dat uiteindelijk geen steen op de ander zou blijven? De boodschap is weliswaar verpakt in de terminologie van die tijd, maar de inhoud is tijdloos en gaat over de mens. Kort samengevat komt het slechts neer op het:

"wat gij niet wilt dat u geschiedt doet dat ook de ander niet".

Dat de ander ook de kinderen zijn is nieuw, want dat ontnemt onze manier van opvoeden alle grond. De tweede verduidelijking is dat de schepping gelijk gesteld wordt met de Vader, die de hele schepping doorstroomt. De schepping is dus ook de ander. Dat ontnemt ons de rechtvaardiging om de schepping te misbruiken en te vernielen. God en de Natuur zijn één, schreef Spinoza, wat op hetzelfde neerkomt.

Wat de leraar voor ogen stond was dat ieder mens zou worden als hij, één wereld met slechts blijvend verlichte, gelukkige mensen, genietend van zichzelf, de anderen en de schepping. Een ware gemeenschap van hele mensen. In de wereld die hij zag komen zijn geluk, vrijheid en het paradijs onvoorwaardelijk, alleen te omschrijven door wat het niet is en bereikbaar voor iedereen. In de maatschappij is dat alles voorwaardelijk en de utopie voor iedereen onbereikbaar. De mensen hebben het nog steeds niet gedurfd.

Multatuli (Ideeën)

"Zij die het geloof uitventen voor een arkanum tegen het zedelijk kwaad, zouden zeer laag neerzien op een onnoozele, die zijn gedrag stipt regelde naar de bijbel, en tevens alles durfde verwaarlozen waarover die bijbel zwijgt. Het is een onbetwistbare waarheid, dat Jezus zelf hedentendage weinig kans zou hebben op een vriendelijke ontvangst in een maatschappij van mensen, die zich naar hem noemen en hoogstwaarschijnlijk zouden zijn volgelingen zich haasten hem een plaatsje te bezorgen in een christelijk gekkenhuis." Die man is niet van onze tijd" zou het heten en terstond zouden de brave godgeleerden deze of gene spreuk - liefst van hemzelf - bij de hand hebben om Jezus te onderrichten, hoe de "ware Christen" en grappiger nog, de Christus zelf, wel van zijn tijd hoort te zijn"

Het Evangelie van Thomas

Dit zijn de geheime woorden, welke Jezus de Levende gesproken heeft en welke Didymus Judas Thomas heeft opgeschreven:

Verklaring:

Er zijn twee redenen waarom de leringen geheim waren. De belangrijkste is dat ze indruisen tegen alle gevestigde belangen, alle heilige huisjes omvergooien en alles wat de mensen voor waar houden ontzenuwen. De tweede is wellicht dat de leerlingen, omdat ze het niet echt begrepen, van mening waren dat er iets geheimzinnigs aan was.

Dat ze Jezus "de levende" noemden, betekent alleen maar dat hij opgestaan was uit het dodenrijk (of zich losgemaakt had uit de schaduwwereld).

1

En Hij sprak: "Wie de verklaring van deze woorden zal vinden, zal de dood niet smaken"

Verklaring:

Wie deze woorden zal begrijpen en ernaar zal leven, zal wakker worden en verlichting bereiken. Het is niet de letterlijke maar de figuurlijke dood, waaruit de mens moet opstaan. Hij leeft dan niet meer in de tijd, maar in een eeuwigdurend nu, zonder verleden en toekomst. Dat is het eeuwige leven. En der dagen zat zal hij uiteindelijk weer terugkeren naar waar hij vandaan kwam.

2

Jezus sprak: "Laat hem die zoekt, zonder ophouden zoeken, totdat hij vindt. En als hij vindt, zal hij in verwarring raken, en als hij in verwarring geraakt is, zal hij zich verwonderen, en hij zal heersen over het Al."

Verklaring:

Je zult je eerst los moeten maken van de kudde, van wat je altijd als normaal hebt gezien, begrijpen dat alles wat je geleerd hebt in het leven slechts eigen- en groepsbelangen dient, dat je leven, gedreven door ijdelheid en egoïsme, tot nu toe een vergissing is geweest en dat je niet geleefd hebt zoals je had kunnen leven. Je moet je karakter als aangeleerd gedrag doorzien, tot je de laatste penning hebt ingelost en helemaal naakt staat. Dan wordt de laatste stap je geschonken, vanuit de vertwijfeling naar de rust. Dan vallen de schellen van de ogen en zie je pas helder. Eerst dan begrijp je dat je alleen maar mens bent. Dan zie je overal om je heen hoe alle mensen een toneelspel spelen, getooid met de maskers van hun karakter, beroep, religie en andere groepsmaskers en je kunt je aanvankelijk niet voorstellen dat zij dat niet zien. Het brengt je in verwarring als je je realiseert dat je meer weet dan alle groten der aarde, omdat je weet dat je niets meer hoeft te weten. Want als je jezelf kent weet je dat kennis alleen nodig is voor een leven in de maatschappij en om die kennis te ontzenuwen. Maar je begrijpt alles.

3

Jezus sprak: "Als uw leiders zeggen: ziet, het Koninkrijk is in de hemel, dan zullen de vogelen des velds u voorgaan. Als zij zeggen: het is in de zee, dan zullen de

vissen u voorgaan. Maar het Koninkrijk is binnen in u en buiten u."

Als gij uzelf zult kennen, dan zult gij gekend worden, en gij zult beseffen dat gij zonen van de levende Vader zijt. Als gij uzelf echter niet zult kennen, dan zijt gij in armoede, en gij zijt zelf die armoede."

Verklaring:

Geloof de woorden van jullie leiders niet. Zij zeggen dat de hemel de beloning en de hel de straf na de dood is. De ware hel is de wereld van de doden, de onbewusten, de slapenden hier op aarde. De hemel is de toestand van de ontwaakten. Als je jezelf kent voel je je een met de hele schepping en met alle mensen. Als "Jezus" praat over het Koninkrijk en de Vader, probeert hij het onuitsprekelijke in een metafoor te vangen. Waarover je niet kunt praten, daarover moet je zwijgen. Het heeft geen zin om over het onuitsprekelijke einddoel te praten, het is voldoende om de weg te wijzen. Als je jezelf niet kent leid je maar een armetierig leven. Misschien rijk voor de wereld, maar arm voor jezelf.

4

Jezus sprak: "De grijsaard zal in zijn dagen niet aarzelen, een klein kind van 7 dagen naar de plaats des levens te vragen, en hij zal leven. Want vele eersten zullen de laatsten worden. En zij zullen één worden."

Verklaring:

Een klein kind van 7 dagen is nog onbevangen, nog niet opgezaaid met de bagage van de cultuur. Het speelt geen toneel en is zichzelf. Het heeft noch valse behoeften, noch bezit. Het kent verleden, noch toekomst en kent geen angsten, problemen of zorgen. Het leeft in het nu en is mannelijk noch vrouwelijk in gedrag. Het kent niet de gespletenheid en onechtheid van de volwassenen. Als je echt wil leven moet je dus worden als de kinderen.

5

Jezus sprak: "Herken wat voor uw aangezicht is, en wat verborgen is voor u zal u duidelijk worden. Want niets is verborgen wat niet geopenbaard zal worden."

Verklaring:

Alles zul je begrijpen als je jezelf kent. Als je je binnenwereld begrijpt, begrijp je de buitenwereld. Mensen zeggen dat ze zichzelf kennen met al hun fouten en tekortkomingen. Als je je fouten kent, waarom doe je ze dan nog en waarom accepteer je je tekortkomingen? Pas je je aan de maatschappij aan, dan doe je jezelf tekort en zondig je tegen jezelf. Luister je

naar jezelf, dan pas je niet in de maatschappij. Wat goed is voor de natuur, is slecht voor de cultuur en wat goed is voor de cultuur, is slecht voor de natuur.

6

Zijn leerlingen ondervroegen Hem. Zij zeiden tot hem: "Wilt gij dat wij vasten? En hoe zullen wij bidden? Zullen wij aalmoezen geven? En wat zullen wij betreffende het eten in acht nemen?" Jezus sprak: "Vertel geen leugens En doe niet wat ge haat. Want alle dingen zijn duidelijk voor de Hemel. Er is immers niets wat verborgen is dat niet openbaar zal worden, en niets wat bedekt is dat ononthuld zal blijven."

Verklaring:

Door vasten, bidden en aalmoezen is nog nooit een mens meer mens geworden. Dat zijn zaken die bij een leven in de maatschappij horen. Door te vasten doe je jezelf tekort, bidden tot een god doe je alleen als je niet beseft dat je dat zelf bent, aalmoezen geven kan je alleen als je bezittingen hebt en bezit is diefstal van de gemeenschap.

7

Jezus sprak: "Zalig de leeuw die mens wordt als hij door de mens opgegeten wordt. En vervloekt is de mens die door de leeuw opgegeten wordt, en de mens zal leeuw worden."

Verklaring:

De mens is de kroon op de schepping. Dus letterlijk betekent het dat als je de leeuw opeet, het een opwaardering voor de leeuw is om opgenomen te worden in de mens, zoals het een degradatie is als de mens opgenomen wordt in de leeuw. Figuurlijk betekent het dat de mens de cultuur moet verzwelgen en er niets van moet overlaten. Want als de cultuur de mens verzwelgt gaat het niet goed met de mens.

8

En Hij sprak: "De mens is gelijk aan een verstandige visser die zijn net in zee wierp. Hij trok het op uit de zee, vol kleine vissen. Daartussen vond de verstandige

visser een goede grote vis. Hij wierp al de kleine vissen terug in zee. Zonder aarzelen koos hij de grote vis. Wie oren heeft om te horen hij hore."

Verklaring:

Van alles wat de mens bezit is zijn ware aard het enige waardevolle. De rest is bagage waarvan je je moet ontdoen om jezelf te worden.

9

Jezus sprak: "Ziet, de zaaier ging naar buiten. Hij nam een hand vol zaad en strooide het uit. Sommige vielen op de weg. De vogels kwamen en verzamelden ze. Andere vielen op de rots, en zij schoten geen wortels in de aarde en maakten geen aren. En anderen vielen op de doornen. Zij verstikten het zaad, en de wormen vreten ze op. En anderen vielen op de goede aarde en zij leverden goede vrucht op. Zij droegen zestig per maat en honderdtwintig per maat."

Verklaring:

Alleen als de leringen van de meester een goede voedingsbodem treffen, levert het vrucht op en veel. De cultuurmensen hebben zich verschanst in hun eigenwijsheid en zijn doof voor de stem van het gezonde verstand. Ze hebben hun gezond verstand vertroebeld met hun eigen wetten en regels en zijn daardoor altijd in tweestrijd met zichzelf.

10

En Jezus sprak: "Ik heb het vuur op aarde geworpen. En ziet, ik hoed het tot het opvlamt."

Verklaring:

"Jezus" was er van overtuigd dat zijn boodschap uiteindelijk begrepen zou worden, zich als een lopend vuur over de wereld zou verspreiden en een spoor van ontwaakten zou achterlaten. Hij had begrepen dat de machthebbers zich tot het uiterste zouden verzetten. Hij zag de cultuur en de onwaarachtigheid in vlammen opgaan en verwachtte dat de mensen massaal zouden kiezen voor de eenvoud en een waarachtig en rechtvaardig leven. Helaas heeft nog altijd de macht het van de liefde gewonnen. De geschiedenis, is de geschiedenis van de overwinnaars. Maar macht eindigt nooit door macht. Macht eindigt door liefde, dat is de eeuwige wet.

11

Jezus sprak: "Deze hemel zal vergaan, en de hemel daarboven zal vergaan. En de doden leven niet, en de levenden zullen niet sterven. In de dagen dat gij at wat dood is, maakte gij het tot iets wat leeft. Als gij tot het licht zult komen, wat zult gij dan doen? Toen gij één waart, werd gij tot twee. Als gij echter twee zijt, wat zult gij dan doen?"

Verklaring:

Hij verkondigt de eeuwigdurende waarheid dat de mens mens is, wat hij ook denkt dat hij is en hoe onnatuurlijk hij zich ook gedraagt. De mens is gedoemd om gelukkig te zijn, hoezeer hij zich daar ook tegen verzet, en kan alleen tot zich zelf terugkeren. De ontaarde mens leeft niet echt en als je eenmaal wakker geworden bent, kun je nooit meer inslapen. Als je tot verlichting gekomen bent, wat zul je dan doen? Als klein kind was je één, door je aanpassing aan de maatschappij werd je leven gespleten en vol tegenstrijdigheden. Tussen karakter en natuur, tussen je binnen- en je buitenkant, tussen je masker en je ware gezicht. Waar kies je voor?

12

De leerlingen zeiden tot Jezus: "Wij weten dat gij van ons weg zult gaan. Wie zal dan onze meester zijn?" Jezus sprak tot hen: "Waar ge ook bent, gij zult naar Jacobus de Rechtvaardige gaan, omwille van wie hemel en aarde zijn ontstaan."

Verklaring:

Wees niet afhankelijk van de meester. Ieder mens heeft zijn innerlijke meester, de stem van zijn geweten. De ware meester is de meester die benadrukt dat je naar jezelf moet luisteren. Wie onvoorwaardelijk naar zichzelf luistert wordt als de meester. Het is ieder mens gegeven wijs te worden en je bent wijs of dwaas, daartussen ligt niets. Wie een el onder de oppervlakte van de zee is, verdrinkt net zo goed als wie daar 500 vademen onder is. Wie daarboven uitstijgt "kan op het water lopen".

13

Jezus sprak tot zijn leerlingen: "Vergelijkt mij met iemand en zeg mij op wie ik lijk." Simon Petrus zij tot hem: "Gij lijkt een rechtvaardige engel". Mattheus zei tot hem: "Gij lijkt een wijze filosoof ". Thomas zei tot hem: "Meester, mijn mond is

geheel machteloos om te zeggen op wie gij lijkt". Jezus sprak: "Ik ben niet uw meester. Omdat gij gedronken hebt, hebt gij u aan de opborrelende bron bedwelmd, welke ik gewogen heb."

Toen nam hij hem, trok zich met hem terug en sprak drie woorden tot hem. Toen Thomas echter bij zijn gezellen kwam, vroegen zij hem: "Wat heeft Jezus gezegd?". Thomas zij hun: "Als ik u een van die woorden zeg, die hij mij gezegd heeft, zult gij stenen nemen en naar mij werpen. En vuur zal uit de stenen komen en u verbranden."

Verklaring:

De ware mens is uiterlijk een gewoon mens als ieder ander. Hij draagt dan wel de littekens van zijn oude leven maar hij is alleen te herkennen aan zijn onverstoortheid. Hij kent geen angsten of verdriet meer, maakt zich geen zorgen om de dag van morgen. Hij kan het maatschappelijke spel feilloos meespelen, maar laat zich daardoor niet beïnvloeden. Hij is blijmoedig en verstoken van emoties. Hij weet zich geborgen en beseft dat hij niet meer ziek kan worden of een ongeluk kan krijgen. Hij laat zich meedrijven op het leven en probeert het niet naar zijn hand te zetten. De slapenden begrijpen hem niet. Zijn leerlingen zullen hem pas begrijpen als zij uiteindelijk zijn als hun meester. Want alleen als "Jezus" zijn, is "Jezus" begrijpen, zoals alleen als "god" zijn, "god" begrijpen betekent, maar als je dat zegt zullen zij je stenigen. Terwijl er toch geschreven staat: gij zijt goden! Waarom gedraag je je daar dan niet naar?

14

Jezus sprak tot hen: "Als gij vast, zult gij uzelf aanleiding geven tot zonde. En als gij bidt, zult gij veroordeeld worden. En als gij aalmoezen geeft, zult gij uw ziel kwaad doen. En als gij naar een of ander land gaat en in die streken rondtrekt, als men u ontvangt, eet wat men u zal voorzetten en geneest de zieken onder hen. Want wat in uw mond binnengaat, zal u niet verontreinigen. Wat echter uit de mond uitkomt, dat zal u verontreinigen."

Verklaring:

Vasten is tegen de natuur, bidden vereist een persoonlijke god en aalmoezen geven kan alleen bij ongelijkheid tussen mensen. Als je terugkeert onder de mensen, speel dan hun spel weer mee en maak je niet druk om wat je zult eten. Wat je wel en niet mag eten en wat wel en niet ongezond is, zijn maar door mensen bedachte voorschriften. Als je een heel mens bent kun je alles eten. Ziek wordt je niet door verkeerd eten, maar door wat uit de mond uitgaat. Want wat uit de mond komt, komt uit de gedachten: oneerlijkheid, haat, ergernis, hebzucht, egoïsme, jaloezie, begeerten, kwaadaardigheid, onrechtvaardigheid, list en bedrog. Dat maakt de mens ziek. Als niets wat de mond ingaat ziek maakt, maakt ook niets wat de mond ingaat beter. Medicijnen, vitamines en gezond eten is voor de slapenden. Het houdt ze in leven, maar laat ze niet leven. Genees de zieken door hen de weg naar heelheid en eenvoud te wijzen. Ziekten zijn immers slechts symptomen van de gespletenheid van de mens en horen hem de weg naar

zichzelf te wijzen. Levenden worden niet ziek, want er zijn geen waarschuwingen meer nodig, die hen er op moeten wijzen dat ze van het rechte pad zijn afgedwaald. Want genees niet het lichaam, dat is tevergeefs, maar genees de ziel, dan volgt het lichaam vanzelf. Immers een gezonde geest woont in een gezond lichaam.

15

Jezus sprak: "Als gij iemand ziet die niet uit een vrouw geboren is, werpt u dan op uw aangezicht neer en aanbidt hem. Hij is uw Vader."

Verklaring:

Alle mensen zijn uit een vrouw geboren, maar als je je één voelt met alles en ervaart dat wat alles doet leven ook jou doet leven, dan "zie je", zoals dat ooit heette, "god".

16

Jezus sprak: "Wellicht denken de mensen dat ik gekomen ben om vrede op de wereld te werpen, en weten zij niet dat ik gekomen ben om tweespalt op aarde te werpen, vuur, zwaard en oorlog. Want er zullen er vijf in één huis zijn; drie zullen tegen twee zijn, de vader tegen de zoon en de zoon tegen de vader. En ze zullen daar alleen staan".

Verklaring:

Hij had begrepen dat als zijn boodschap ingang zou vinden er een scheiding der geesten zou plaatsvinden. Wie niet voor hem is is tegen hem. Wie niet voor zichzelf vecht, vecht tegen zichzelf. In de maatschappij zijn alle relaties op macht en beïnvloeding gebaseerd. Tussen man en vrouw, tussen ouders en kinderen, tussen leiders en volgelingen, tussen clerus en gelovigen. Verbeten zouden de machthebbers proberen hun macht en invloed over hun onderdanen te handhaven, wanneer die weigeren het spel verder mee te spelen. De omkering van alle waarden zou een totale ineenstorting van alle machtsstructuren veroorzaken, binnen de gezinnen, binnen de kerken en binnen de staten. En geweldloos en weerbaar vechten de vrijen niet terug, want macht wordt nooit door macht tenietgedaan. De grootste bedreiging voor een cultuur zijn gelukkige, onafhankelijke, tevreden en vrije mensen. Dat geldt nog steeds!

17

Jezus sprak: "Ik zal u geven wat geen oog gezien heeft, geen oor gehoord, en geen hand aangeraakt, en wat bij geen mens in de geest is opgekomen."

Verklaring:

De mens die de laatste stap gezet heeft en wakker geworden is, ervaart een overweldigend gevoel van eenheid met de hele schepping. Het ervaren is geen zien, noch horen noch tasten.

18

De leerlingen zeiden tot Jezus: "Zeg ons, hoe zal ons einde zijn?" Jezus sprak: "Hebt gij dan de aanvang ontdekt, dat gij naar het einde zoekt?. Waar het begin is, daar zal ook het einde zijn. Zalig degene die zich in het begin plaatst. Hij zal ook het einde kennen, en hij zal de dood niet smaken."

Verklaring:

Het einde zal zijn als het begin. De grijsaard zal worden als het kind. Zoals je was zul je worden. Als je het heden niet doorziet kun je ook het einde niet kennen. Als je jezelf kent weet je hoe je ooit was en hoe je geworden bent die je was. Dat heet terugkeren tot de oorsprong, tot jezelf.

19

Jezus sprak: "Zalig wie is voor hij werd. Als gij mijn leerlingen wordt en luistert naar mijn woorden, zullen deze stenen u dienen. Want er zijn vijf bomen voor u in het paradijs die 's zomers en 's winters onverstoord blijven en wier bladeren nooit afvallen. Wie ze zal kennen zal de dood niet smaken."

Verklaring:

Gelukkig is degene die zichzelf gebleven is, die is wat hij is, en niet verworden is tot een innerlijk verdeelde. Gelukkig is het kind dat niet uit het paradijs verdreven is door aanpassing aan de onrechtvaardige maatschappij. Gelukkig degene die helder hoort, helder ziet, helder ruikt, helder proeft en helder voelt en dat niet vervormd doet vanuit de ervaringen uit zijn verleden. Hij heeft verlichting bereikt.

20

De leerlingen zeiden tot Jezus: "Zeg ons, waarop lijkt het Koninkrijk der hemelen?" Hij sprak tot hen: "Het lijkt op een mosterdzaadje, het kleinste van alle zaadjes. Als het echter op bewerkte aarde valt, wordt het een grote plant en wordt een schuilplaats voor de vogelen des hemels."

Verklaring:

De rechtvaardige wereld begint in een eenling, maar als de mensheid openstaat voor zijn boodschap, zal de beweging voor het herstellen van de oorspronkelijke staat en een rechtvaardige wereld, razendsnel om zich heen grijpen.

21

Maria zei tot Jezus: "Waar lijken uw leerlingen op?" Jezus sprak: "Zij lijken op kinderen die zich op een veld ophouden dat hun niet toebehoort. Wanneer de eigenaren van het veld komen, zullen zij zeggen: 'Geef ons veld terug.' Zij kleden zich voor hen uit, opdat zij het hun laten en hun het veld geven. Daarom zeg ik u: als de heer des huizes weet dat de dief komt, zal hij waken voor hij gekomen is, en hem niet in het huis van zijn landgoed laten inbreken om zijn zaken weg te dragen. Gij echter, wees op je hoede tegenover de wereld. Bewapen u met grote kracht, opdat de rovers geen weg vinden om bij u te komen. Want de moeilijkheden die gij verwacht zullen uitkomen. Laat er onder u een verstandig man zijn. Toen het graan rijpte, kwam hij ijlings, met zijn sikkel in de hand, en oogstte het. Wie oren heeft om te horen, hij hore."

Verklaring:

Zolang de leerlingen niet zijn als de meester, hebben zij de boodschap niet begrepen. Daarom staat er geschreven: zoekt eerst het Koninkrijk en de gerechtigheid en dit alles zal u bovendien geschonken worden. Zolang je het niet gevonden hebt, kun je beter zwijgen. Maar als je het gevonden hebt en opgestaan bent uit de doden, dan voel je je als een vreemdeling in de maatschappij. En de maatschappij zal zeggen dat je daarin niets te zoeken hebt en dan veeg je het stof van je voeten en laat ze hun gang gaan. Als de gevestigde orde weet dat ze bedreigd wordt, zal hij zich wapenen tegen degenen die de ongewapende revolutie prediken. Wees dus op je hoede, doorzie hun argumenten, en laat je niet verleiden om met hun spel mee te doen. Er zijn er zovelen die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, zoveel ontrenten, zoveel treurende en zoveel zachtmoedigen. Zij zijn rijp voor de boodschap. Weet dat je geen gehoor vindt bij de maatschappelijk geslaagden, de succesvollen om wat ze presteren en bezitten, de machthebbers en de handhavers van de status quo.

22

Jezus zag kinderen gezoogd worden. Hij sprak tot zijn leerlingen: "Deze zuigende kleinen zijn als diegenen die in het Koninkrijk binnengaan." Zij zeiden tot hem: "Zullen wij dan als kinderen het Koninkrijk binnengaan?" Jezus sprak tot hen: "Als gij de twee één maakt en als gij het inwendige gelijk het uitwendige maakt en het uitwendige gelijk het inwendige en het boven gelijk het ondere en als gij het mannelijke en het vrouwelijke één maakt, zodat het mannelijke niet mannelijke en het vrouwelijke niet vrouwelijk zij, en als gij ogen vormt in plaats van een oog, een hand in plaats van een hand, een voet in plaats van een voet, een gelijkenis in plaats van een gelijkenis, dan zult gij ingaan."

Verklaring:

Als je weer wordt als de kinderen zul je verlichting bereiken. Kinderen zijn nog onverdeeld. Daarom moet je je aangeleerd gedrag opgeven, stoppen met je toneelspel en je masker afzetten. Zoals je van binnen bent zo moet je ook van buiten zijn. Je moet je losmaken van alles wat hoort, van alle onechtheid en oneerlijkheid. Want in het spanningsverschil tussen binnenkant en buitenkant woeden de emoties. Als binnenkant en buitenkant samenvallen heb je de apatheia bereikt. De vrouwelijke vrouw en de mannelijke man zijn cultuurprodukten en hun gedrag is aangeleerd en onecht. Het enige verschil tussen mannen en vrouwen is het geslachtelijke, de rest is aangeleerde franje en buitenkant. De ware mens is zichzelf. Je ziet dan, maar anders, je voelt dan, maar anders, je loopt dan, maar anders, je lijkt dezelfde, maar je bent anders. Je binnenkant is dan als je buitenkant.

23

Jezus sprak: "Ik zal u uitkiezen, één uit duizend en twee uit tienduizend. En zij zullen daar staan als een eenling."

Verklaring:

Er zullen maar zeer weinigen zijn die bereid zijn om te geloven dat je pas gelukkig wordt als je alles opgeeft. Wie zijn maatschappelijke leven verliest zal zijn ware leven terugvinden. Wie alles opgeeft krijgt alles. Daarom zullen de hoeren en tollenaars en allen die weinig te verliezen hebben voorgaan. Al degenen die zich moeite hebben getroost om zich los te maken en iets gevonden hebben, omdat ze slecht gezocht hebben, en onderweg zijn blijven steken, zullen de laatsten zijn. Daarom staat er geschreven dat de eersten de laatsten zullen zijn.

24

Zijn leerlingen zeiden: "Toon ons de plaats waar gij zijt. Want wij moeten daarnaar zoeken." Hij sprak tot hen: "Wie oren heeft om te horen, hore. Er is licht in een licht-mens en hij verlicht de hele wereld. Verlicht hij niet dan is er duisternis."

Verklaring:

De meester vertolkt de stem van het geweten. Hij vertelt, wat ieder mens eigenlijk wel weet, maar altijd horende doof en ziende blind voor is geweest. De meester is meester geworden omdat hij naar zichzelf geluisterd heeft. Zolang je een meester nodig hebt hoeft je niet naar jezelf te luisteren. Dat is gemakzuchtig.

25

Jezus sprak: "Hebt uw broeder lief als je ziel. Waak over hem als de appel van uw oog."

Verklaring:

Heb je medemensen lief zoals je van jezelf houdt. Je kunt alleen onvoorwaardelijk van een ander houden als je onvoorwaardelijk van jezelf houdt en je kunt alleen van jezelf houden als je je zelf kent en beseft dat je een volmaakt schepsel bent. Zie je verblinde medemensen als misleide mensen, die in wezen zijn zoals jezelf, maar het alleen nog niet beseffen. Waak over hen zoals je over jezelf waakt.

26

Jezus sprak: "De splinter in het oog van uw broeder ziet gij, de balk echter in uw eigen oog ziet gij niet. Als gij de balk uit uw oog haalt, dan zult gij helder kunnen zien, om de splinter uit het oog van uw broeder te halen."

Verklaring:

Met de maat waarmee je oordeelt, oordeel je jezelf. Wat jij zegt over een ander zegt meer over jezelf dan over de ander. Bevrijd je eerst van je eigen vooroordelen voor je oordeelt over een ander. Pas als je geen vooroordelen meer hebt kun je helder zien en dan oordeel je niet meer. Ontzenuw eerst je eigen meningen voor je de mening van een ander probeert te ontzenuwen. Veroordeel de nog slapenden niet, want bedenk dat jezelf voor je wakker werd ook sliep.

27

"Als gij niet vast ten opzichte van de wereld, zult gij het Koninkrijk niet vinden. Als gij de sabbat niet als sabbat houdt, zult gij de Vader niet zien."

Verklaring:

Zolang je meespeelt in een onrechtvaardige wereld, ben je onrechtvaardig. Zolang je maar een schijntje onrechtvaardigheid in je hebt ben je onrechtvaardig. Zolang je macht uitoefent over je medemensen maak je je handen vuil. Zolang je je laat beïnvloeden door de meningen van anderen ben je niet vrij. Zolang je niet bent wat je bent, ken je jezelf niet. Daarom moet je in de wereld maar niet van de wereld zijn. Je moet doen zonder bedoelingen, onbaatzuchtig en eerlijk ten opzichte van jezelf en niet ten opzicht van de conventies. Zolang je je eigenbelang dient dien je niet het belang van de mensheid. Zolang je de verantwoordelijkheid van je daden en denken bij de omstandigheden, je verleden of de ander legt ontloop je je eigen verantwoordelijkheid. Pas als je daarmee ophoudt daagt het licht.

28

Jezus sprak: "Ik nam plaats midden in de wereld en verscheen aan hen vleselijk. Ik vond ze allen dronken. Geen enkele onder hen vond ik dorstig, en mijn ziel leed smart over de zonen der mensen. Want blind zijn ze in hun hart en zij zien niet. Want leeg zijn zij in de wereld gekomen, en ook leeg zoeken zij de wereld te verlaten. Maar nu zijn zij dronken, als zij hun wijn opgeven, zullen zij zich bekeren."

Verklaring:

De verlichte, ontwaakte mens bevindt zich temidden van zijn medemensen die onder invloed zijn van hun ondeugden en wier hoofden dronken zijn van hun eigenwijsheid en eigen waarheden. Die trots zijn op hun daden, verworvenheden en ijdelheid en ze zien het niet. Zonder bezit, zonder meningen en zonder overtuigingen zijn ze geboren en zonder dat alles zullen ze uiteindelijk weer het leven verlaten. Wat een verspilde moeite is het verzamelen van al die ballast als je dat toch weer af moet staan. Dan kun je dat beter tijdens je leven al doen en nu al terugkeren tot de eenvoud. En zadel je kinderen niet op met je eigen bagage.

29

Jezus sprak: "Als het lichaam omwille van de geest ontstaan is, is het een wonder. Als echter de geest omwille van het lichaam ontstaan is is het een wonder der wonderen. Ik verbaas mij er inderdaad over hoe deze grote rijkdom in deze armoede is komen wonen."

Verklaring:

Het is wonderbaarlijk dat de geest het menselijk lichaam als behuizing gekozen heeft. Het is bizar om te denken dat het lichaam de geest als product genereert. Dat is de omgekeerde wereld, zoals mensen alles hebben omgedraaid. Ze denken dat als het lichaam maar gezond is de geest dat ook wel wordt. Als je om je heen kijkt in deze wereld is het beschamend en armoedig wat mensen met hun leven en lijven doen.

30

Jezus sprak: "Waar drie goden zijn, zijn zij goden. Waar er twee of een zijn, ben ik met hem."

Verklaring:

Dit logion is te cryptisch om een verklaring bij te vinden.

31

Jezus sprak: "Geen profeet wordt aanvaard in zijn dorp. Geen arts geneest diegenen die hem kennen."

Verklaring:

Als iemand de schaduwwereld verlaat en uiteindelijk helder leert zien en dan terugkomt om de ketens van de achtergeblevenen te verbreken zullen zij dat niet accepteren. Toen hij andere denkbeelden kreeg hebben zij hem gewaarschuwd, dat hij normaal moest doen, dat hij zich moest aanpassen, omdat het anders niet goed met hem zou gaan. En dan komt hij terug met in hun ogen waanzinnige ideeën, ver buiten hun realiteit. Zij zullen zeggen dat hij veranderd is en dat ze hem niet meer kennen. Zij zullen hem uitlachen en hem voor gek verklaren. Zo kennen de familieleden en vrienden van de arts zijn zwakheden, vooroordelen en tekortkomingen en is hij voor hen niet de autoriteit, die hij voor zijn patienten is. Daarom staat er geschreven: geneesheer genees uzelf, voordat je anderen probeert te genezen. Want in de maatschappij zijn maar twee soorten artsen, de ene verhindert je te leven, de andere helpt je te sterven.

32

Jezus sprak: "Een stad die op een hoge berg gebouwd wordt en sterk is, kan niet vallen, noch zal hij verborgen kunnen zijn."

Verklaring:

Als je je ontdaan hebt van je status, geen mening en belangen meer hebt, dus als je niets meer te verliezen hebt, ben je onaantastbaar en ongrijpbaar. Toch zul je opvallen.

33

Jezus sprak: "Verkondig van de daken wat gij met uw oor zult horen. Want niemand ontsteekt een lamp en plaatst haar onder de korenmaat, noch zet hij haar op een verborgen plaats; veeleer zet hij haar op een kandelaar, opdat allen die binnenkomen en uitgaan, haar licht zullen zien."

Verklaring:

Als je tot verlichting gekomen bent, houdt het dan niet voor jezelf, maar als je verstandig bent verkondig je het niet van de daken. Wees listig als een slang en argeloos als een duif, want de weerstand van de mensen is groot. Mensen vechten zich liever dood dan dat ze hun ongeluk opgeven.

34

Jezus sprak: "Als een blinde een blinde leidt, vallen zij beiden in een kuil."

Verklaring:

Als je je laat leiden door mensen die het ook niet precies weten, door zoekers die niet gevonden hebben, als je samen op weg gaat en niet weet waar naartoe, zul je samen blijven dwalen en ten onder gaan.

35

Jezus sprak: "Niemand kan het huis van een sterke binnendringen en het met geweld innemen, tenzij hij zijn handen bindt. Dan zal hij zijn huis leegruimen."

Verklaring:

Pas als je door je eigen afweer heen breekt, zul je je denken kunnen legen en ontdoen van alles wat aangeleerd en dus oneigen is.

36

Jezus sprak: "Weest niet van 's morgens tot 's avonds en van 's avonds tot 's morgens bezorgd over wat gij zult aantrekken."

Verklaring:

Maak je niet druk over je kleren, want dat is maar buitenkant. Zolang je dat belangrijk vindt besef je niet dat je dat alleen doet om je onzekerheid te verhullen en je te onderscheiden van andere omhulsels. Je scheidt met je kleren een onnatuurlijke buitenkant om de natuurlijke schoonheid van je lijf te verbergen. En als je dat doet om je misvormingen te camoufleren, realiseer je dan wat het leven in een cultuur met je lijf heeft aangericht en hoe je van een gave baby verworpen bent tot wat je nu bent.

37

Zijn leerlingen zeiden: "Op welke dag zult gij ons verschijnen? En op welke dag zullen wij u zien?" Jezus sprak: "Als gij u ontkleedt zonder u te schamen en als gij uw klederen neemt en ze als kleine kinderen onder uw voeten legt en er op zult treden, dan zult gij de Zoon van de Levende zien. En gij zult niet bevreesd zijn."

Verklaring:

Wanneer zul je beseffen dat je de laatste stap genomen hebt en wakker geworden bent? Als je trots en tevreden zult zijn zoals je bent en niet meer hoeft te zijn dan mens. Als je onafhankelijk bent van wat anderen van je denken en zeggen en je je in je naaktheid niet meer zult schamen. Tussen naaktheid en het paradijs bestaat een relatie. Wie niet rijp is voor het een is ook niet rijp voor het ander.

38

Jezus sprak: "Vele malen hebt gij ernaar verlangd deze woorden te horen die ik tot u spreek. En gij hebt niemand anders om ze van te horen. Er zullen dagen komen dat gij naar mij zult zoeken en mij niet vinden."

Verklaring:

Zoveel zoekenden hebben er naar verlangd om ooit het einddoel te bereiken, want anders heeft zoeken geen zin. De oplossing is zo voor de hand liggend, maar zo onvoorstelbaar en zo anders dan iedereen gedacht heeft, dat het moeilijk te geloven is. Een leraar hebben is gemakkelijk omdat hij je de weg kan wijzen, maar niet noodzakelijk. Uiteindelijk zegt hij alleen wat je eigenlijk wel weet. Wie niet bereid is naar zichzelf te luisteren staat ook niet open voor een leraar, die verkondigt dat je naar jezelf moet luisteren.

39

Jezus sprak: "De Farizeeën en de schriftgeleerden hebben de sleutelen van de Kennis genomen en ze verborgen. Zelf zijn zij niet binnengegaan, noch hebben zij hen die binnen willen gaan, toegelaten. Gij echter, weest slim als de slangen en argeloos als de duiven."

Verklaring:

Jullie geestelijk leiders en theologen begrijpen zichzelf niet en toch noemen zij zich jullie leiders. Ze zijn dwaalleraren, die van het rechte en eenvoudige pad een dwaalweg hebben gemaakt. Zij denken de waarheid in pacht te hebben, maar het is hun eigen waarheid. Zij hadden het kunnen weten, maar gaan aan hun eigen ijdelheid ten gronde en slepen jullie mee. Zij leven zelf niet en verhinderen jullie te leven. Maar jullie moeten slimmer zijn dan zij. Laat ze maar praten en speel voorlopig het spel maar mee.

40

Jezus sprak: "Een wijnstok werd buiten de Vader geplant, en krachteloos zal hij met wortel en al uitgerukt worden en te gronde gaan."

Verklaring:

Als je het contact met jezelf en je natuur verbroken hebt, heb je jezelf uit het paradijs verdreven. Dan heb je gegeten van de boom van kennis van goed en kwaad en denkt zelf te weten wat goed en kwaad en gezond en ongezond voor je is. Dan neem je, zoals in de mythe van Adam en Eva, geen verantwoordelijkheid voor je eigen daden, maar geeft de schuld aan de verleiding, de omstandigheden of de ander.

41

Jezus sprak: "Wie iets in zijn hand heeft, hem zal meer gegeven worden. En wie niets heeft, hem zal ook het beetje ontnomen worden wat hij heeft."

Verklaring:

Wie oprecht bereid is zijn leven te beteren en te zoeken naar zichzelf, zal geholpen worden. Daarom staat er geschreven: nader tot God dan nadert Hij tot u. Wie blijft zitten waar hij zit en niet op weg zal gaan gaat ten onder aan zijn eigenwijsheid en koppigheid.

42

Jezus sprak: "Wordt voorbijgaanden".

Verklaring:

Ontdoe je van je bagage en hecht je nergens aan. Leef als vrije mensen. Vrijheid kun je alleen definiëren als wat het niet is: niet gebonden aan bezit, meningen en begeerten en onafhankelijk van andere mensen. Dan blijft een totale afhankelijkheid over van de natuur en de enige ware vrijheid die de mens heeft is om die band te verbreken en te herstellen. Zo ook blijft de ongerepte natuur en de ongerepte mens over als je alle sporen van menselijk ingrijpen teniet doet.

43

Zijn leerlingen zeiden tot hem: "Wie zijt gij dat gij deze dingen tot ons zegt?" Jezus sprak: "Begrijpt gij niet wie ik ben door datgene wat ik tot u zeg? Maar gij zijt als de joden geworden, want zij houden van de boom en haten zijn vrucht of houden van de vrucht en haten de boom".

Verklaring:

De woorden van de verlichte mens klinken zo arrogant. Het lijkt alsof hij het beter weet dan alle geleerden en groten van de wereld. Maar hij weet niet meer, maar zegt dat hij niets weet en dat alle kennis maar menselijke constructies zijn, die slechts afbreuk doen aan het leven. Wie kennis vermeerdert, vermeerdert smart. Wie kennis vermindert, vermindert smart. Geen kennis, geen smart. De mensen houden wel van hun wijsheidsgeschriften, maar vinden de consequenties daarvan te absurd om ernaar te leven.

44

Jezus sprak: "Wie de Vader zal lasteren, hem zal vergeven worden. En wie de Zoon zal lasteren, hem zal vergeven worden. Wie echter de Heilige Geest zal lasteren, hem zal noch op aarde noch in de hemel vergeven worden".

Verklaring:

Alles zal vergeven worden als je het niet meer doet. Het is je onwetendheid, die je heeft laten zondigen. Maar wie de geest heeft en verlicht is en het dus kan weten en daar toch misbruik van maakt is onvergeeflijk.

45

Jezus sprak: "Men plukt geen druiven van doornen en verzamelt geen vijgen van distels. Zij brengen geen vrucht voort. Een goede man brengt goede waren voort uit zijn voorraadschuur, Een slechte man haalt slechte zaken tevoorschijn uit zijn voorraadschuur, zijn hart, en hij spreekt kwaad. Want uit de overvloed van zijn hart haalt hij slechtheid tevoorschijn".

Verklaring:

Aan zijn daden ken je de mens. Aan zijn meningen ken je zijn vooroordelen. Aan zijn emoties zijn gespletenheid. Aan zijn uiterlijk herken je zijn innerlijk. Aan zijn ziekten zijn onechtheid. Aan de leerlingen ken je de meester. Aan de kinderen ken je de ouders.

46

Jezus sprak: "Van Adam tot Johannes de Doper staat onder de uit vrouwen geboren en niemand hoger dan Johannes de Doper, opdat zijn ogen niet breken. Ik

heb echter gezegd: wie onder u een kind zal worden, zal het Koninkrijk erkennen en zal groter dan Johannes worden".

Verklaring:

Er zijn velen die lang gezocht en veel gevonden hebben maar niet alles. Wie verlichting bereikt is groter dan zij.

47

Jezus sprak: "Een mens kan niet op twee paarden rijden of twee bogen spannen. En een knecht kan geen twee heren dienen; of hij zal de een eren en de andere smaden. Men drinkt nooit oude wijn en verlangt onmiddellijk nieuwe te drinken. Ook giet men geen nieuwe wijn in oude zakken, opdat zij niet barsten. En men giet geen oude wijn in een nieuwe zak, opdat hij hem niet bederve. Men naait geen oude lappen op een nieuw kleed, want er zal een scheur ontstaan".

Verklaring:

Je kunt niet trouw zijn aan jezelf en aan de maatschappij. Je kunt niet een natuurlijk leven leiden en meespelen in een onnatuurlijke cultuur. Elk compromis compromitteert. Je kunt niet rechtvaardig zijn en meedoen aan een onrechtvaardige maatschappij. Je kunt niet de kool en de geit sparen. Het is niet en/en maar of/of. Het is niet grijs maar zwart/wit. Natuur en cultuur gaan nooit samen, maar de een gaat altijd ten koste van de ander. Als de een meer wordt, moet de ander minder worden. 100 % Cultuur is een onbereikbare utopie, 100 % natuur is het paradijs. Zo is het begonnen en zo zal het eindigen. Je kunt niet van de ene dag op de andere veranderen. Je kunt geen nieuw leven naast je oude leven leiden. Je kunt in je nieuwe leven geen oude fouten gebruiken.

48

Jezus sprak: "Als er twee in hetzelfde huis in vrede met elkander leven, dan zullen zij tot de berg zeggen: verplaats u, en hij zal zich verplaatsen".

Verklaring:

Als je in vrede met jezelf leeft, kun je de hele wereld aan. Je kunt alleen in vrede met een ander leven als je in vrede met jezelf leeft. Tevreden mensen hebben niets nodig en kunnen bergen verzetten.

49

Jezus sprak: "Zalig de eenlingen en de uitverkorenen, want zij zullen het Koninkrijk vinden. Daar gij daaruit zijt, en daarheen zult gij weerkeren".

Verklaring:

Zalig degene die in zichzelf verdeeld was en terugkeerde tot de eenvoud. Hij heeft zichzelf gevonden. Zoals je was als klein kind, zo kun je weer worden.

50

Jezus sprak: "Als de mensen u zeggen: waar komt gij vandaan? zegt hun dan: wij zijn uit het licht gekomen, daar waar het licht uit zichzelf ontstaan is. Het stond en openbaarde zich in hun beeld. Als men tot u zegt: zijt gij het? zegt dan: wij zijn de kinderen van het licht en zijn de uitverkorenen van de Levende Vader. Als de mensen u vragen: wat is het teken van uw Vader in u? zegt hun dan: het is beweging en rust".

Verklaring:

En als je dan de totale ommekeer in je leven gemaakt hebt en wakker geworden bent, zullen de mensen zeggen dat je veranderd bent, dat ze je niet meer kennen en dat je de oude niet meer bent. Wees dan voorzichtig en speel het spel zolang mee. Probeer ze niet uit te leggen wat er met je gebeurd is, want ze zullen het niet begrijpen.

51

Zijn leerlingen zeiden tot hem: "Op welke dag zal de rust der doden intreden? En op welke dag komt de nieuwe wereld? Hij sprak tot hen:" Waar gij naar uitkijkt is reeds gekomen, maar gij herkent het niet".

Verklaring:

De doden, die denken dat ze leven, of de slapenden die denken dat ze wakker zijn, kennen geen rust. Altijd zijn ze met hun gedachten bezig, met hun verleden en toekomst, met het oplossen van problemen, met het verwerven en verdedigen van hun bezit en meningen en met het zin geven aan hun leven zonder zin. Als ze daarmee ophouden begint voor hen de nieuwe wereld. De ontwaakte maakt daar al deel van uit, maar ze zien het niet.

52

Zijn leerlingen zeiden tot hem: "Vierentwintig profeten hebben in Israël gesproken en zij hebben allen in u gesproken." Hij sprak tot hen: "Gij hebt de levende onder u veronachtzaamd, en over de doden gesproken."

Verklaring:

Alle profeten en mystici hebben een glimp van de nieuwe mens opgevangen, maar zij zijn niet in staat geweest, eenduidig de weg te wijzen. Altijd zijn ze verstrikt geraakt in de uitwerking van hun boodschap of ze zijn gezwicht voor hun ijdelheid. De leraar der rechtvaardigheid wijst de weg naar de waarheid en het leven. Hij is de Levende onder de doden.

53

Zijn leerlingen zeiden tot hem: "Is de besnijdenis nuttig of niet?" Hij sprak tot hen: "Als de besnijdenis nuttig was, dan zouden hun vaders hen besneden uit hun moeder verwekken. Maar de ware besnijdenis in de geest is volledig heilzaam geworden."

Verklaring:

Als de voorhuid schadelijk zou zijn, dan was de mens zonder voorhuid geboren. Als het zinvol geweest was dat de mens zou vliegen dan was hij wel met vleugels geboren en als het nodig geweest was om zich te kleden dan was de mens met een vacht geboren. Alle verminkingen en aanpassingen waarmee de mens zich ooit dienen niet het leven maar zijn manier van leven.

54

Jezus sprak: "Zalig de armen, want voor jullie is het Koninkrijk van de hemel."

Verklaring:

Gelukkig zijn degenen die weinig bezittingen hebben en degenen die hun hoofden met weinig kennis gevuld hebben. Zij zijn degenen die weinig te verliezen hebben. Zij hoeven maar

weinig op te geven in tegenstelling tot de rijken en geleerden. Wie zijn maatschappelijk leven zal verliezen zal het ware leven overhouden.

55

Jezus sprak: "Wie zijn vader niet haat en zijn moeder, kan bij mij geen leerling zijn. En wie zijn broeders niet zal haten en zijn zusters en zijn kruis niet zal dragen op mijn wijze, zal mij niet waardig zijn."

Verklaring:

Al generaties lang, tot in het grijze verleden, dragen ouders hun bagage over op hun kinderen, vermengd met hun eigen vooroordelen, angsten, eigenwijsheid, ambities, en andere littekens die ze opgelopen hebben in hun leven. Daarom staat er geschreven dat de zonden der vaderen over zullen gaan tot in het derde en vierde geslacht. Wil je de breuk met jezelf lijmen, dan moet je je van de bagage van je ouders ontdoen, net zozeer als je broeders en zusters dat zullen moeten. Heb hen lief, maar niet hun denken en hun daden. Dat is een moeilijke opdracht, maar als je dat er niet voor over hebt, zul je niet ontwaken.

56

Jezus sprak: "Wie de wereld heeft begrepen, heeft een lijk gevonden. En wie een lijk gevonden heeft, de wereld is hem niet waardig."

Verklaring:

Wie de maatschappij in al zijn zinloosheid, onrechtvaardigheid en tegenstrijdigheden heeft doorzien en daar afstand van neemt en niet meer meedoet, is te goed voor deze maatschappij.

57

Jezus sprak: "Het Koninkrijk van de Vader is gelijk aan een man die (goed) zaad heeft. Zijn vijand kwam 's nachts en zaaide onkruid onder het goede zaad. De man liet hen het onkruid niet uitrukken. Hij zei tot hen: ik ben bang dat als jullie willen gaan om het onkruid uit te rukken en het graan samen daarmee zult uitrukken. Op de dag van de oogst zal het onkruid duidelijk zichtbaar zijn. En het zal uitgerukt en verbrand worden."

Verklaring:

De mens is in wezen volmaakt, maar hij beseft het niet. In zijn eigenwijsheid en hoogmoed heeft hij zichzelf opgehadeld met zaken die strijdig zijn met zijn natuur. Het moet je eerst duidelijk worden wat het oneigenlijke is voordat je je ervan kunt ontdoen.

58

Jezus sprak: "Zalig de mens die geleden heeft en het leven gevonden heeft."

Verklaring:

Je zult er heel wat voor over moeten hebben en het is een hevig gevecht wat je met jezelf zult moeten voeren. Als je het gevecht met jezelf toch moet verliezen, waarom geef je je dan niet over? De beloning is gelukzaligheid en een leven zonder verdriet en pijn.

59

Jezus sprak: "Ziet naar de Levende, zolang gij leeft, opdat gij niet sterft en hem zoekt te zien, maar hem niet zult kunnen zien."

Verklaring:

Wie eenmaal wakker geworden is kan nooit meer inslapen, zonder zichzelf te bedriegen. Het zelfbedrog van de slapende is een collectief, verdrongen en onbewust bedrog. Het zelfbedrog van de ontwaakte is bewust en daarom laakbaar.

60

(Zij zagen) een Samaritaan onderweg naar Judea een lam dragen. Hij sprak tot zijn leerlingen: "Waarom draagt hij het lam met zich mee?" Zij zeiden tot hem: "Om het te doden en op te eten." Hij sprak tot hen: "Zolang het leeft, zal hij het niet eten, maar alleen als hij het doodt en het een kadaver wordt." Zij zeiden: "Anders kan hij het niet doen." Hij sprak tot hen: "Zoekt ook gij u een plaats om te rusten, opdat gij geen kadaver wordt en opgegeten wordt."

Verklaring:

Zolang je niet het ware leven leidt, ben je "dood" en onderhevig aan ziekten en emoties die je gemoed verteren. Zoek dus het ware leven.

61

Jezus sprak: "Twee zullen op één bed rusten, de een zal leven, de ander sterven." Salome sprak: "Wie zijt gij, mens? Als uit een. Gij hebt mijn bed bestegen en van mijn tafel gegeten" Jezus sprak: "Ik ben Hij die bestaat uit de Onverdeelde. Mij werd gegeven wat van mijn Vader is." Salome sprak: "Ik ben uw leerlinge." Jezus sprak: "Daarom zeg ik: als hij onverdeeld is, zal hij vervuld worden van licht; als hij echter verdeeld is zal hij vervuld worden met duisternis."

Verklaring:

De mens, die van zijn ware aard afgeweken is, bergt twee zielen in een borst, de wijze en de eigenwijze. De ene voert ten leven de andere tot de dood. De verlichte is de eenvoudige, in wie de eigenwijze ziel gestorven is.

62

Jezus sprak: "Ik zeg mijn geheimenissen aan diegenen die mijn geheimenissen waardig zijn. Laat uw rechterhand niet weten wat uw linkerhand doet."

Verklaring:

Alleen degene die openstaat voor een ander leven en hunkert naar rechtvaardigheid, zal de woorden begrijpen. Handel zonder bedoelingen.

63

Jezus sprak: "Een rijk man had vele goederen. Hij zei: ik zal mijn goederen benutten om te zaaien, te oogsten, te planten en mijn schuren met vrucht te vullen, opdat ik aan niets gebrek lijde. Dat was wat hij in zijn hart dacht. En die nacht stierf hij. Wie oren heeft om te horen, hij hore."

Verklaring:

Altijd maar druk om de toekomst zeker te stellen, altijd maar bezig om gelukkig te worden, nooit tijd om te leven, gaat het leven aan de mensen voorbij. En als ze alles geregeld hebben is het te laat en verlaten ze het leven zonder ooit echt geleefd te hebben. Werken is voor de dwazen.

64

Jezus sprak: "Een man had gasten. En toen hij het maal bereid had, zond hij zijn knecht uit om de gasten uit te nodigen. Hij kwam bij de eerste en zei hem: mijn heer nodigt u uit. Hij zei: kooplieden zijn mij geld schuldig. Vanavond komen zij bij mij en ik zal ernaar toegaan en hen richtlijnen geven. Ik verzoek u, mij voor het maal te verontschuldigen. Hij kwam bij een andere en zei hem: mijn heer heeft u uitgenodigd. Hij zei hem: ik heb een huis gekocht en men vraagt mij om een dag. Ik zal geen tijd hebben. Hij kwam bij een andere en zei hem: mijn heer nodigt u uit. Hij zei hem: mijn vriend gaat trouwen en ik moet het maal inrichten. Ik zal niet kunnen komen. Ik verzoek u, mij voor het maal te verontschuldigen. Hij ging naar een andere en zei hem: mijn heer nodigt u uit. Hij zei hem: ik heb een dorp gekocht. Ik ga om pacht te innen. Ik zal niet kunnen komen. Ik verzoek u mij te verontschuldigen. De knecht kwam en zei tot zijn heer: zij die gij tot het maal hebt uitgenodigd, hebben verzocht hen te verontschuldigen. De heer zei tot zijn knecht: ga uit op de wegen en breng naar hier wie gij zult vinden, opdat zij het feestmaal houden. De zakenlieden en kooplieden zullen niet binnengaan in de Plaatsen van mijn Vader."

Verklaring:

Wie zijn bezigheden in de maatschappij belangrijker vindt dan het leven, wie gehecht is aan zijn bezittingen en niet bereid is zich daarvan te onthechten, wie aan zijn kooi gehecht is en die niet durft te verlaten, wie verslaafd is aan zijn kortstondige genietingen en die niet wil opgeven, wie zwelgt in zijn macht en niet het onrechtvaardige daarvan inziet, die zal nooit deelnemen aan het feest van het ware leven.

65

Hij sprak "Een goed man had een wijngaard. Hij gaf hem aan pachters opdat zij hem zouden bewerken en hij van hen zijn vrucht zou krijgen. Hij zond zijn knecht opdat de boeren hem de vrucht van zijn wijngaard zouden geven. Zij grepen de

knecht, sloegen hem en het scheelde niet veel of zij hadden hem gedood. De knecht ging heen en zei het aan zijn heer. Zijn heer zei, wellicht herkenden zij hem niet, en hij zond een andere knecht. De pachters sloegen ook de andere. Toen zond de heer zijn zoon. Hij zei: wellicht hebben zij schroom voor mijn zoon. De pachters, die wisten dat hij de erfgenaam van de wijngaard was, grepen hem en doodden hem. Wie oren heeft om te horen, hij hore."

Verklaring:

De mensen die de aarde gekregen hebben om op te leven, te bewonen en te genieten van de overweldigende natuur, hebben in hun dwaasheid, hebzucht en ijdelheid de natuur vernield en overal het oorspronkelijke evenwicht verstoord en ze gaan daar nog steeds mee door. Alleen de mens, die zich in zijn hoogmoed buiten en boven de natuur stelt, kan zich daaraan schuldig maken. De profeten, die hun stem daartegen verheffen worden gehoond en uitgemaakt voor onpraktische dwazen. De ware mens wordt vermoord, zoals de mensen hun geweten vermoorden.

66

Jezus sprak: "Toon mij de steen, welke de bouwlieden verworpen hebben. Het is de hoeksteen."

Verklaring:

Het hele maatschappelijke bouwwerk, de hele cultuur, de hele toren van Babel, heeft als fundering de ontaarde mens. Als de mens terugkeert tot zijn oorsprong, stort heel het bouwwerk in. De mens die is, heeft aan zichzelf genoeg.

67

Jezus sprak: "Wie gelooft dat het Al onvolkomen is, is zelf helemaal onvolkomen."

Verklaring:

Wie gelooft dat de natuur onvolmaakt is, vindt dat hij zelf onvolmaakt is. Wie gelooft dat de natuur te verbeteren is, gelooft dat hij zichzelf kan verbeteren.

68

Jezus sprak: "Zalig zijt gij als men u haat en vervolgt. Waar gij ook vervolgd wordt, daar zullen zij geen plaats hebben."

Verklaring:

Als de mensen je haten en vervolgen weet je dat je op de goede weg zit. Eerlijkheid en rechtvaardigheid worden genadeloos afgestraft in een oneerlijke en onrechtvaardige maatschappij.

69

Jezus sprak: "Zalig zijn zij die vervolgd worden in hun hart. Zij zijn het die de Vader waarlijk zullen kennen. Zalig zijn de hongerenden, want de buik van hen die verlangen zal gevuld worden."

Verklaring:

Mensen die het voor de wind gaat in de maatschappij, die gewaardeerd worden door anderen, en diegenen die het ver geschopt hebben in de wereld, zien geen reden om hun leven te veranderen. Alleen degenen die met hun rug tegen de muur staan, de verliezers, de ontrenten, de hongerenden naar gerechtigheid, zullen bereid zijn om een ommekeer in hun leven te aanvaarden.

70

Jezus sprak: "Dat wat gij in u hebt zal u redden als gij het uit uzelf voortbrengt. Wanneer gij dat wat gij in u hebt niet zult voortbrengen dan zal het u doden."

Verklaring:

Je geweten zal je redden als je er naar luistert. Eerlijkheid zal uiteindelijk overwinnen. Als je niet naar je geweten luistert zul je, zonder ooit echt geleefd te hebben, ten ondergaan.

71

Jezus sprak: "Ik zal dit huis vernietigen en niemand zal in staat zijn het te herbouwen."

Verklaring:

"Jezus" was er van overtuigd dat zijn boodschap een eind zou maken aan de cultuur en het onwaarachtige leven. Hij voorzag, dat nog tijdens zijn leven de mensen massaal zouden terugkeren tot de eenvoud en alle voortbrengselen van deze maatschappij zouden vernietigen en dat geen steen meer op de ander zou blijven.

72

Iemand zei tot hem: "Zeg mijn broeders dat zij de bezittingen van mijn vader met mij delen." Hij sprak tot hem: "O mens, wie heeft Mij een verdeler gemaakt?" Hij wendde zich tot zijn leerlingen en sprak tot hen: "Ik ben toch geen verdeler?"

Verklaring:

De boodschap van "Jezus" is bedoeld om de verloren eenheid van de mensen te herstellen en niet om de bezittingen eerlijk te verdelen. In een rechtvaardige samenleving bestaat geen bezit, maar is alles voor iedereen.

73

Jezus sprak: "De oogst is groot maar de arbeiders zijn weinig. Smeeke de Heer daarom, dat hij arbeiders uitzendt naar de oogst."

Verklaring:

De ellende in de wereld is zo groot en er zijn zovelen die het leven in deze maatschappij niet meer aankunnen, maar er zijn maar weinigen die het spel doorzien en zij zijn roependen in de woestijn.

74

Hij sprak: "O Heer, velen staan rond de drinkbak, maar er is niets in de put."

Verklaring:

Velen hunkeren naar het volle leven, maar de woorden van hun leiders zijn leeg.

75

Jezus sprak: "Velen staan voor de deur. Maar het is de eenling die het bruidsvertrek zal ingaan."

Verklaring:

Velen willen een gelukkig leven, maar zijn niet bereid daar hun innerlijke verdeeldheid voor op te geven. Alleen de eenvoudigen, degenen die niet de kool en de geit willen sparen, zullen de gelukzaligheid bereiken.

76

Jezus sprak: "Het Koninkrijk is gelijk aan een koopman die een zending koopwaar heeft en die een parel ontdekte. De koopman was schrander. Hij verkocht de koopwaar en kocht de parel alleen voor hemzelf. Ook gij, zoekt zijn onvergankelijke, blijvende schat, waar geen mot bij komt om te vreten en geen worm vernietigt."

Verklaring:

Ontdoe je van alles wat de mens niet eigen is, van je valse behoeften en wees jezelf. Dat is het enige wat je niet afgenomen kan worden.

77

Jezus sprak: "Ik ben het die het licht boven allen is. Ik ben het die het Al is. Uit mij is het Al voortgekomen, en tot Mij spreidt het Al zich uit. Splijt een stuk hout, en ik ben daar. Hef de steen op, en je zult mij daar vinden."

Verklaring:

Wie zichzelf gevonden heeft, voelt zich één met de hele schepping en met alle schepselen. De mystieke ervaring geeft dat gevoel kortstondig weer. De verlichting is een blijvend mystiek ervaren. Het is het ervaren van een pantheïstisch gevoel.

78

Jezus sprak: "Waarom zijt gij naar buiten de woestijn in gegaan? Om het riet te zien dat door de wind bewogen wordt? Om een mens te zien die fijne kleren draagt, zoals uw koningen en grote mannen? Zij dragen fijne kleren en zij zijn onmachtig de waarheid te onderscheiden."

Verklaring:

Waarom ga je de maatschappij in? Om je te vergapen aan de schone schijn? Aan de mooie buitenkant, die rotting en bederf bedekt? Aan de groten der aarde die klein zijn als mens? Aan hun geleerdheid en kennis, die hun onwetendheid verhult? Aan de kunstige bouwwerken, die nietig zijn vergeleken met de wonderbaarlijke grootsheid van de schepping?

79

Een vrouw uit de menigte zei tot hem: "Zalig de schoot die u gedragen heeft. En de borsten die u gezoogd hebben." Hij sprak tot haar: "Zalig diegenen die het woord van de Vader gehoord hebben en het in waarheid bewaard hebben. Want er zullen dagen komen dat gij zegt: zalig de schoot die niet ontvangen heeft en de borsten die geen melk gegeven hebben."

Verklaring:

Het is geen verdienste van de ouders als iemand, gedwongen door de omstandigheden, de schaduwwereld verlaat en in de ware wereld belandt, noch een verdienste van hemzelf. Hij wist niet wat hij zocht toen hij op zoek ging en vond wat hij nooit verwacht had. In deze tijd hoeft men mensen die kinderen in de maatschappij gezet hebben niet te benijden, want zij moeten ze opvoeden en splijten tot ze in deze gespleten maatschappij passen en zij moeten ze leren dat verdriet, pijn en onrechtvaardigheid nu eenmaal bij het leven horen. Daarom staat er geschreven: het zou beter voor hen zijn als een molensteen om hun hals gedaan werd en ze in de zee werden geworpen, dan dat zij een van deze kleinen tot zonde verleiden.

80

Jezus sprak: "Wie de wereld herkend heeft, heeft het lichaam gevonden. Wie echter het lichaam heeft gevonden is groter dan de wereld."

Verklaring:

Wie de maatschappij doorzien heeft, met al zijn tegenstrijdigheden en schone schijn, begrijpt zichzelf. Hij heeft zichzelf gevonden. Hij heeft de ultieme wijsheid bereikt en is groter dan alle groten der aarde en hij beseft dat het voor iedereen is weggelegd.

81

Jezus sprak: "Laat hem die rijk geworden is koning zijn, en laat hem die macht heeft deze verzaken."

Verklaring:

Wie het ware leven gevonden heeft doorziet de maatschappij en zijn medemensen en zou zijn kennis kunnen gebruiken ten eigen bate. Het geeft de meester macht over zijn leerlingen en over de maatschappij. Weersta de verleiding om daar misbruik van te maken.

82

Jezus sprak: "Wie dicht bij mij is, is dicht bij het vuur. En wie ver van mij is, is ver van het Koninkrijk."

Verklaring:

Wie dicht bij zichzelf is, is dicht bij de verlichting, maar hoe groter de kloof tussen binnen en buiten, hoe onechter en hoe groter duisternis.

83

Jezus sprak: "De beelden openbaren zich aan de mensen, maar het licht in hen blijft verborgen in het beeld van het licht van de Vader. Hij zal geopenbaard worden, maar zijn beeld zal verborgen blijven door zijn licht."

Verklaring:

Als de mens zich één voelt met de hele schepping, zal hij ervaren dat wat hemzelf bezielt, de hele schepping bezielt. Hij zal het ervaren maar datgene wat bezielt niet zien. Hij zal "god zien", maar hem niet zien.

84

Jezus sprak: "Als gij uw evenbeeld ziet, verheug u. Als gij echter uw beelden ziet die ontstaan zijn voor u, die noch sterven, noch openbaar worden, hoeveel zult gij kunnen verdragen?"

Verklaring:

Als je ziet wie je echt bent, verheug je dan. Als je echter het ongeschapene ervaart, dat alles doordringt, zul je zo'n overweldigende ervaring aankunnen?

85

Jezus sprak: "Adam is ontstaan uit grote macht en grote rijkdom, maar hij werd u niet waardig. Immers was hij waardig geweest, hij zou de dood niet gesmaakt hebben."

Verklaring:

De oorspronkelijke mens was een prachtig en gaaf mens, maar hij heeft het voor zichzelf en zijn nakomelingen verknoeid, door niet naar zijn geweten te luisteren en zich zo buiten zijn natuur en de natuur te plaatsen, waardoor hij "dood" ging. Nog steeds zijn de kleine kinderen de ware mensen, maar zij worden door hun ouders de onderwereld in geleid en zij weten het niet.

86

Jezus sprak: "De vossen hebben hun holen, de vogels hebben hun nest. Maar de Mensenzoon heeft geen plaats om zijn hoofd neer te leggen en te rusten."

Verklaring:

Ieder scheepsel heeft zijn plaats in de wereld, die het is toebedeeld. Ieder dier luistert naar zijn natuur. Alleen de mens is daar in zijn eigenwijsheid van afgeweken. Hij luistert niet meer naar zijn natuur maar vecht daartegen. Nooit heeft zijn geweten rust.

87

"**E**llendig is het lichaam dat zich verlaat op het lichaam en ellendig is de ziel die zich verlaat op deze beiden."

Verklaring:

Voor een ontwaakte is de aanblik van de ene slapende, die zich laat leiden door de andere slapende of een gesprek tussen twee slapenden een merkwaardige aanblik. Het is als het praten van twee gemaskerden of twee buitenkanten. Ellendig is het geweten dat in beiden huist en dat wordt overstemd door het ongezond verstand.

88

Jezus sprak: "De engelen en profeten zullen tot u komen en u geven wat gij al hebt. En ook gij, geeft hen wat in uw handen is en zeg tot uzelf: op welke dag zullen zij komen en nemen wat het hunne is?"

Verklaring:

Als je ontwaakt bent zullen boodschappers en profeten, die het ook niet precies begrijpen, je proberen te geven wat je al hebt en duidelijk maken wat je al weet. Wees standvastig en luister niet naar ze, maar weet dat je onvoorwaardelijk naar jezelf moet blijven luisteren. Probeer hen dat over te brengen en vraag je af wanneer zij dat zullen begrijpen.

89

Jezus sprak: "Waarom wast gij de buitenzijde van de beker? Begrijpt gij niet dat hij die de binnenkant maakte dezelfde is die de buitenkant maakte?"

Verklaring:

Waarom besteden jullie aandacht aan jullie buitenkant en waarom reinigen en verfraaien jullie je lichaam? Wie gaaf is van binnen, is gaaf van buiten. Wie misvormd is van binnen, is

misvormd van buiten, want het lichaam is de spiegel van de ziel. Niemand wordt een mooier mens als hij zijn buitenkant optooit. Wat een armoe vertoont de hedendaagse mens met zijn misvormde lijf, even verkreukeld van buiten als van binnen. Ziek van buiten en ziek van binnen, hoe zeker van buiten, hoe zeker van binnen. Hoe opgedofter, hoe meer te verbergen.

90

Jezus sprak: "Komt tot mij, want mijn juk is licht en mijn Heerschappij is mild. En gij zult rust vinden voor uzelf."

Verklaring:

Kom tot jezelf en vecht niet meer tegen jezelf, want je verliest uiteindelijk altijd. Het is zo vermoeiend om altijd iets anders te zijn dan jezelf, om altijd maar weer je innerlijke tegenstrijdigheden met elkaar proberen te verzoenen.

91

Zij zeiden tot hem: "Zeg ons wie gij zijt opdat wij in u geloven." Hij sprak tot hen: "Gij leest het gelaat van hemel en aarde. Er gij hebt niet degene die voor u is herkend. en gij weet niet dit moment te lezen."

Verklaring:

Stel je voor dat er iemand opstaat die zegt dat hij verlicht is, wie moet hij zeggen dat hij is? Waaraan zullen de mensen hem herkennen? Hoe moeten de leerlingen weten dat ze zijn woorden moeten geloven en hoe weten ze dat het waar is wat hij zegt?

92

Jezus sprak: "Zoekt en gij zult vinden. Maar waarover gij mij vroeg in eerder dagen en wat ik u toen niet verteld heb, daarover wil ik nu graag vertellen, maar u vraagt er niet naar."

Verklaring:

De meester gaat behoedzaam te werk, want je zult de waarheid daaraan herkennen, dat je hem niet graag hoort. Dat je zelf tot de ontdekking komt dat je je hele leven geslapen hebt is een pijnlijke ontdekking, maar als je dat tegen een ander zegt? Mensen willen de waarheid helemaal niet weten, tenzij zij met hun rug tegen de muur staan. Daarom gaan ze door met het spel en vragen zich niet af of ze het wel moeten spelen.

93

"Geef het Heilige niet aan de honden, opdat zij het niet op de mesthoop werpen. Werpt de paarden niet voor de zwijnen opdat zij ze niet tot stukken vermalen."

Verklaring:

Vertel deze woorden behoedzaam aan de eigenwijzen, maar als zij volharden in hun onwaarachtige leven, houdt dan niet aan. Ze zullen er misbruik van maken en de woorden verdraaien en gebruiken voor hun eigen doeleinden.

94

Jezus sprak: "Wie zoekt zal vinden en wie klopt hij zal binnengelaten worden."

Verklaring:

Alleen als je zoekt tot het einde zul je de enge poort doorgaan, waar je alleen doorheen kunt als je alle ballast hebt afgegooid. Je hoeft niet te kloppen, want de deur staat open.

95

Jezus sprak: "Als je geld hebt, leen het niet uit tegen rente, maar geef het aan hem van wie je het niet terugkrijgt."

Verklaring:

Als je bezittingen hebt, doe daar onvoorwaardelijk en definitief afstand van. Het is overigens niet zinnig om een ander daar mee op te zadelen.

96

Jezus sprak: "Het Koninkrijk van de Vader is gelijk een zekere vrouw. Zij nam een weinig zuurdeeg, verborg het in het deeg en maakte er grote broden van. Wie oren heeft om te horen, hij hore."

Verklaring:

Zoals het zuurdesem het hele brood doordringt en het doet rijzen, zo ook doordringt het Ongeschapene de hele schepping en doet het geschapene zijn.

97

Jezus sprak: "Het Koninkrijk van de Vader is gelijk een vrouw die een kruik vol meel draagt. Lopend op een weg, nog een eind van huis, brak het oor van de kruik en het meel stroomde achter haar op de weg. Zij merkte niets; zij had niet gemerkt dat er wat gebeurde. Toen ze thuis kwam zette ze de kruik neer en merkte dat hij leeg was."

Verklaring:

De mens moet zich leegmaken van alles wat hem oneigenlijk is. Pas als je hoofd helemaal leeg is van alle gedachten en emoties, die door een verschil van binnenkant en buitenkant ontstaan, zul je ontwaken.

98

Jezus sprak: "Het Koninkrijk van de Vader is als een man die een sterke man wil doden. Thuis trok hij het zwaard en stiet het in de muur, om zich er te van gewissen of zijn hand sterk zou zijn. Toen doodde hij de machtige."

Verklaring:

Als je ontwaakt bent laat het dan eerst bezinken. Besef goed hoe bedreigend het voor de slapenden is, want het is heel moeilijk om iemand die slaapt en denkt dat hij wakker is duidelijk te maken dat hij zich vergist. Oefen en oefen en oefen en woeker met je talenten, en als je het spel helemaal door hebt, treedt dan pas naar buiten, maar blijf behoedzaam.

99

Zijn leerlingen zeiden tot hem: "Uw broeders en uw moeder staan buiten". Hij sprak tot hen: "Deze hier die de wil van mijn Vader doen, dat zijn mijn broeders en mijn moeder. Zij zijn het die het Koninkrijk van mijn Vader zullen ingaan."

Verklaring:

Je ware verwanten zijn je geestverwanten. Voor de rechtvaardige zijn de rechtvaardigen de ware broeders en zusters.

100

Zij toonden Jezus een goudstuk en zeiden tot hem: "De mannen van de keizer vragen belastingen van ons." Hij sprak tot hen: "Geef de keizer wat de keizer toebehoort, geef God wat God toebehoort en geef Mij wat Mij is."

Verklaring:

Speel het spel mee, zolang je leeft in deze onrechtvaardige wereld. Hang niet de martelaar uit, maar besef dat jouw vrijheid ingeperkt wordt door de onverdraagzaamheid van je slapenden medemensen. Bestrijdt hen niet met hun eigen wapens en vecht nooit terug. Ontwapen ze door je eerlijkheid. Doe wat ze van je willen en realiseer je dat ze niet beter weten. Maar blijf standvastig en eerlijk ten opzichte van jezelf.

101

"Wie zijn vader niet zal haten en zijn moeder, zoals Ik doe, kan geen leerling van mij worden. En wie niet zijn vader en moeder liefheeft, zoals ik doe, kan geen leerling van Mij worden. Want mijn moeder gaf mij leugens, maar mijn echte moeder gaf mij het leven."

Verklaring:

Neem afstand van de denkbeelden van je ouders, van alles wat ze je geleerd hebben om een radertje in de maatschappij te worden. Zij hebben het goed bedoeld maar wisten niet wat ze deden. Heb ze lief zoals je je medemensen liefhebt. Als ouders hebben ze je verkreukeld en het paradijs uitgeleid, omdat ze dachten dat je iets worden moest. Zij hebben je geleerd wat goed en kwaad is en hoe je hoort te leven, omdat ze nooit zelf nagedacht hebben en alle woorden van mensen, die zij hoger en knapper achtten dan zichzelf, hebben geloofd.

102

Jezus sprak: "Wee de Farizeeën. Zij zijn gelijk een hond die op de ossenkrib ligt. Zelf eet hij niet, noch laat hij de ossen eten."

Verklaring:

Wee de geestelijk leiders. Zelf zijn ze niet gelukkig en dwalen, terwijl ze denken de waarheid in pacht te hebben. Zij hebben het rechte en eenvoudige pad tot een dwaalweg gemaakt en gidsen hun kerkvolk. Zelf zijn zij onrechtvaardig en verhinderen hun volgelingen rechtvaardig te worden. Altijd zijn zij bezig om de tegenstrijdigheden tussen hun leer en hun leven goed te praten en aan te passen aan de tijd. Zelf zijn zij niet verlicht en zij kunnen anderen dus ook niet verlichten en zelf slapend kunnen ze anderen niet wakker maken.

103

Jezus sprak: "Zalig de man die weet langs welke weg de rovers binnenkomen, opdat hij kan opstaan, zijn landgoed inspecteren en zich bewapenen voor zij binnendringen."

Verklaring:

Als je weer mens geworden bent ben je ongrijpbaar en onaantastbaar omdat je de zwakheden en tegenstrijdigheden in de argumenten en redeneringen van je tegenstanders helder doorziet. Je bent daardoor niet meer van je stuk te brengen. Je hoeft je niet te wapenen maar kunt hen ontwapenen door je ontwapenende eenvoud. Je hoeft je niet te beroepen op theorieën of denkbeelden van anderen, maar je hebt de zekerheid in jezelf.

104

Zij zeiden tot hem: "Kom, laat ons vandaag bidden en vasten." Jezus sprak: "Welke zonde heb ik dan begaan of waarin ben ik bezweken? Maar als de bruidegom het bruidsvertrek verlaat, dan moeten zij vasten en bidden."

Verklaring:

Vasten en bidden, dat is iets voor de slapenden. Als je de eenvoud hebt verlaten en een gespleten leven gaat leiden, dan moet je vasten en bidden en het zal je niet helpen.

105

Jezus sprak: "Hij die de vader en de moeder kent, die zal men hoerenzoon noemen."

Verklaring:

Hij die zich verlaat op wat hij van zijn ouders geleerd heeft, wie zijn ongeluk en zijn daden verontschuldigt met een ongelukkige jeugd, ontloopt zijn eigen verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven.

106

Jezus sprak: "Wanneer gij de twee een maakt zult gij mensenzonen worden, en wanneer gij zegt: berg verplaats u, zal hij zich verplaatsen."

Verklaring:

Als je de tegenstrijdigheden in jezelf opheft en je schizoïde bestaan te boven komt, dan zul je weer mens zijn. Dan kun je de hele wereld aan.

107

Jezus sprak: "Het Koninkrijk is gelijk aan een herder die honderd schapen heeft. Een onder hen liep verloren - het was de grootste. Hij liet de negenennegentig achter en zocht die ene tot hij het vond. Toen hij zich zo had uitgesloofd zei hij tot het schaap: ik houd meer van jou dan die negenennegentig."

Verklaring:

Dit logion is analoog aan logion 8

108

Jezus sprak: "Wie van mijn mond zal drinken zal worden als ik. Ik zal zelf worden als hij en de dingen die verborgen waren zullen hem geopenbaard worden."

Verklaring:

Wie onvoorwaardelijk naar zijn geweten leeft, zal een heel mens worden en zal leven. De leerling zal worden als de meester en hij zal zichzelf begrijpen en alles zal hem duidelijk worden.

109

Jezus sprak: "Het Koninkrijk is als een man die op zijn akker een verborgen schat had, wat hij niet wist. En hij stierf en liet hem achter aan zijn zoon. De zoon wist niets van de schat. Hij erfde de akker en verkocht hem. En hij die hem kocht ging ploegen en vond de schat. Hij begon geld uit te geven tegen rente aan wie hij wilde."

Verklaring:

In alle tijden hebben mensen kunnen weten dat hun wetten voor het leven niet klopten. Generatie na generatie heeft geleefd en is gestorven zonder ooit echt geleefd te hebben. Mensen hebben altijd geleefd naar door mensen bedachte wetten en zijn doof gebleven voor het altijd wel gewetene. In alle tijden zijn er mensen opgestaan die de stem van het geweten hebben proberen te vertolken. Er is nooit naar geluisterd. Laat niet nog een generatie slapend voorbijgaan, maar wordt wakker. Je bent het aan jezelf en aan je kinderen verplicht. En als je ontwaakt bent, geef het dan door en zie de rechtvaardige wereld groeien.

110

Jezus sprak: "Wie de wereld gevonden heeft en rijk geworden is, laat hem de wereld verzaken."

Verklaring:

Wie zichzelf en de maatschappij begrepen heeft, laat hij zich niet verleiden om die kennis ten eigen bate aan te wenden. Laat hij niet zwichten voor zijn ijdelheid. Laat hij beseffen dat het geen eigen verdienste is, maar dat hem dat gegeven is.

111

Jezus sprak: "De hemelen en de aarde zullen in uw aanwezigheid opgerold worden. En degene die leeft van de Levende zal de dood niet zien." Zegt Jezus niet: "Wie zichzelf vindt is groter dan de wereld?"

Verklaring:

Als de rechtvaardigheid zich over de wereld zal verspreiden, zal het aanzien van hemel en aarde veranderen. De mens en de natuur zullen terugkeren tot hun oorspronkelijke ongereptheid. Overal zal het oorspronkelijke evenwicht hersteld worden. Gods water zal over gods akkers stromen. De mens zal niet meer ingrijpen in de natuur en het einde zal zijn als het begin.

112

Jezus sprak: "Wee het vlees dat aan de ziel hangt, wee de ziel die aan het vlees hangt."

Verklaring:

Zielig is de mens die aan zijn karakter vastzit, want hij kan niet veranderen. Het karakter is slechts een product van de aanpassing aan de maatschappij.

113

Zijn leerlingen zeiden tot hem: "Wanneer zal het Koninkrijk komen?" Jezus sprak: "Het komt niet als je er op gaat wachten. Het is geen kwestie van zeggen 'Hier is het' of 'Daar is het'. Integendeel, het Koninkrijk van de Vader is uitgespreid op de aarde en de mensen zien het niet."

Verklaring:

De mens wordt niet zomaar op een dag wakker. Hij zal er zelf voor moeten vechten en hij zal zelf de keuze moeten maken tussen de maatschappij en zichzelf, met alle weerstand die hij daarbij moet overwinnen. Hij is van zijn en de natuur afgedwaald en moet er zelf naar terugkeren. Hij moet zich weer enten op het alom aanwezige.

Simon Petrus zei tot hem: "Laat Maria van ons weggaan, want de vrouwen zijn het Leven niet waardig." Jezus sprak: "Ziet, ik zal haar leiden en haar tot man maken, opdat zij ook een levende geest worde, gelijk u mannen. Want iedere vrouw die zichzelf mannelijk zal maken zal het Koninkrijk der Hemelen ingaan."

Verklaring:

Mannen en vrouwen zijn mensen, maar hebben zich een verschillende rol aangemeten, met een verschillende manier van denken, kleding, haardracht en versiering, afhankelijk van de cultuur waarin zij leven. De mannelijke man en de vrouwelijke vrouw zijn karikaturen van de mens. Ze onderscheiden zich niet alleen van binnen maar door hun cultuurbepaalde opdoffing ook van buiten van elkaar. Vrouwen kunnen evenzeer weer mensen worden als mannen dat kunnen.

Begrippen en enkele analogieën van gebruikte uitdrukkingen:

Oorspronkelijke staat en eindtoestand:

Paradijs, Hof van Eden, Arcadië.

Toestand van de cultuurmens:

Dood, slapend, onbewust, dwaas, vervreemd, geketend, onwetend, goddeloos, dwalend, ontaard, gespleten, onecht, beschaafd, onnatuurlijk, normaal, ziek, afhankelijk, onrein.

De maatschappij:

De onderwereld, de hel, het tranendal, het dodenrijk, de duisternis, de wereld, de Hades, het doolhof, de cultuur, de Moloch, de kolos op lemen voeten, de toren van Babel.

Toestand van de ware mens:

Levend, ontwaakt, bewust, wijs, bevrijd, wedergeboren, verlicht, wetend, eenvoudig, rein, natuurlijk, onbeschaafd, wild, volmaakt, gezond, zelfgenoegzaam.

Verlichting bereiken:

Het Koninkrijk ingaan, de apatheia bereiken, ingaan door de enge poort, wedergeboren worden, het Nirwana bereiken, het bruidsvertrek ingaan.

Vanuit de maatschappij naar de verlichting:

De smalle weg, de tocht door de woestijn, het verlaten van de grot, de tocht naar het Morgenland, het oversteken van de Styx, de zoektocht naar de Graal, de werken van Hercules volbrengen, de Odyssee, de Argonautentocht.

Het geweten:

Het zelf, de Logos, "jesus", het licht, het Woord, de Zoon, Tau, de Kennis, de Rede, de natuur.

God:

De Natuur, de Vader, het Al, de Schepper, de Koning.

Geraadpleegde vertalingen.

Oud-Christelijke Geschriften

Evangelien buiten het Nieuwe Testament. Onder redactie van Dr. H. U. Meyboom. A.W. Sijthoff
Leiden 1907

Clemens Alexandrinus, Vlechtwerken. Onder redactie van Dr. H.U. Meyboom. A.W. Sijthoff Leiden
1914

Het Thomas Evangelie.

Robert M. Grant en David Noel Freeman. Aula-Boeken 1962 Het Spectrum

Edessa, de stad van de apostel Thomas

Dr. A.F. Klein. Bosch & Keuning N.V. Baarn 1962

The Nag Hammadi Library in English

E.J. Brill, Leiden 1977

De Gnostische Evangelien

Elaine Pagels. Gaade - Amerongen 1980

De verliezers

Gilles Quispel & Henk Verkerk, Interlektuur B.V. 1981

Het Mosterdzaad

Bhagwan Shree Rajneesh. Mirananda 1987

Het Evangelie van Thomas

Erik van Ruysbeek/Marcel Messing. Ankh Hermes bv - Deventer 1990

Het Evangelie van Thomas

Tj. Baarda e.a. Meinema, Zoetermeer 1999

Over de oorspronkelijke tijden

Lao Tzu (Te Tao Ching)

Verzaak de geleerdheid en doe scherpzinnigheid weg en het zal het volk tot honderdvoudig voordeel wezen. Verzaak menslievendheid en doe rechtvaardigheid weg en het volk zal tot ouder- en kinderliefde weerkeren. Verzaak knapheid en doe winzucht weg en dieven noch rovers zullen er komen. In deze drie dingen uitblinken voldoet niet. Daarom leer ik waaraan zich te houden: weer de eenvoud erkennen en de ongereptheid bewaren, geen ikzucht te hebben en geen begeerten.

Chuang Tzu

In de eeuw van de volmaakte deugd werd er geen waarde gehecht aan kennis en men gebruikte geen knappe mensen. De vorsten waren als de hoge takken der bomen en het volk als de herten des wouds. Zij waren rechtuit en stipt zonder te weten dat dit plichtmatigheid was. Zij hielden van elkaar zonder te weten dat dit menslievendheid was. Zij waren eerlijk en trouw zonder te weten dat dit rechtschapenheid was. Zij vervulden hun beloften zonder te weten dat dit goede trouw was. In hun eenvoud hielpen zij elkaar zonder te weten dat dit behulpzaamheid was. Daarom lieten hun daden geen spoor achter en werd hun geschiedenis niet opgetekend.

Oxyrrhynchuspapyri

Dwaas waren de stervelingen, toen zij het leven der natuurmensen met de last van de beschaving verruilden. Hoe zalig was de tijd, toen men nog geen bijl, nog geen houweel

zwaaide, toen men nog niet hoefde te zaaien en de akkers, de gaven van de Nijl nog niet omploegde.

Epiphanes (Carpocratiaan, geciteerd in Clemens Alexandrinus: Stromateis)

De rechtvaardigheid Gods heeft zekere gemeenschap met gelijkheid. De aan alle zijden uitgespannen hemel althans omgeeft met een kring de ganse aarde en de nacht toont gelijk alle sterren. God heeft de bewerkster van de dag en moeder van het licht, de zon, uit de hoogte gelijkelijk op de aarde uitgestort voor allen die kunnen zien, en deze allen zijn gemeenschappelijk, daar zij geen onderscheid maken tussen rijk en arm, volk of overheid, tussen zinlozen of verstandigen, vrouwelijken of mannelijken, vrijen en slaven. Ja zelfs niet een van de redeloze dieren wordt op een andere wijze bejegend, daar zij zichzelf voor alle levende wezens gelijkelijk uit de hoogte uitstort en voor goeden en slechten de rechtvaardigheid bekrachtigt, zodat niemand meer kan hebben dan een ander, noch het zijn naaste kan ontnemen, om zelf na verdubbeling ook diens licht te bezitten. De zon doet voor alle dieren gemeenschappelijke voedingsmiddelen ontspruiten, daar de gemeenschappelijke rechtvaardigheid aan allen gegeven is en ten opzicht van dergelijke dingen verkeert het geslacht der stieren in gelijke omstandigheden als de koeien en dat der beren als de motten, en de rammen als de ooien en al de overigen. Onder hen namelijk openbaart zich de gemeenschappelijkheid als rechtvaardigheid. Vervolgens wordt krachtens gemeenschappelijkheid alles soort voor soort op gelijke wijze gezaaid en gemeenschappelijk voedsel op de bodem aan al het vee dat er weidt overgelaten, en aan allen gelijkelijk door geen enkele wet beheerst, en, terwijl het verschaft wordt vanwege de gever, die zo bevolen heeft, op overeenkomstige wijze voor allen als rechtvaardigheid aanwezig.

Maar ook wat tot de voortbrenging behoort heeft geen geschreven wet - immers dan zou zij overgeschreven zijn - doch allen zaaien en brengen voort als gelijken, daar zij door rechtvaardigheid ingeplante gemeenschappelijkheid op voor allen gemeenschappelijke wijze bezitten. De schepper en vader van allen heeft, na in van hem afkomstige rechtvaardigheid de wet gesteld te hebben, een oog verschaft om te zien, zonder onderscheid te maken tussen mannelijk en vrouwelijk, tussen redelijk en redeloos, kort en goed tussen het een en het ander, maar na in gelijkheid en gemeenschappelijkheid toegedeeld te hebben, heeft hij door een enkel bevel gelijkelijk aan allen het zien vergund.

De burgerlijke wetten evenwel, die niet in staat waren de leerzaamheid der mensen te bedwingen, hebben geleerd de natuurwetten te overtreden. De onnozelheid der wetten toch heeft de gemeenschappelijkheid der Goddelijke wet besnoeid en beknibbelt ze. Het mijn en dijn is door middel van de wetten binnengeslopen, en voor gemeenschappelijkheid - ze zijn immers gemeenschappelijk - van wie plukken zouden niet meer zijn, noch het land, noch de bezittingen. Voor allen gemeenschappelijk toch heeft hij de wijnstokken geschapen, die noch een mus, noch een dief weren, en desgelijks het koren en de verdere vruchten. Maar door de wet buiten werking gesteld te zijn, heeft de gemeenschappelijkheid en de gelijkheid, de diefstal van voedingsmiddelen en vruchten voortgebracht.

Michel de Montaigne (Essays)

Die mensen zijn wilden, zoals we ook de vruchten van de natuur wild noemen, die deze uit zichzelf en haar normale loop heeft voortgebracht. In werkelijkheid zouden we juist die

vruchten die we hebben misvormd door onze gekunsteldheid en lieten afwijken van de normale orde, wild moeten noemen. In die eerste vruchten leven en werken nog de echte en meer nuttige en natuurlijke krachten en eigenschappen die wij hebben verbasterd tot de tweede soort en alleen maar hebben aangepast aan onze bedorven smaak. En toch verschillen spontaan gegroeide vruchten uit die streken, vergeleken met die van ons, erg lekker en verfijnd en passen ze goed bij onze smaak. Het is niet billijk dat kunstmatigheid de ereprijs krijgt en niet onze grote en machtige moeder Natuur. Wij hebben de schoonheid en rijkdom van haar produkten zo overladen met onze vindingen, dat we haar volledig hebben verstikt. Maar overal waar ze haar zuiverheid toont, beschaamt ze diep onze ijdele en lichtzinnige vindingen.....Die volken, zo lijkt me, staan te boek als barbaars, omdat ze weinig gevormd zijn door de menselijke geest en dicht bij hun oorspronkelijke staat zijn gebleven. Ze gehoorzamen aan de natuurwetten, die nauwelijks zijn verbasterd door onze wetten. Ze leven in zo'n zuivere staat, dat het me soms spijt dat ze niet eerder bekend werden, in een tijd toen er nog mensen waren die beter dan wij in staat waren om erover te oordelen..... Het is een volk - zo zou ik tegen Plato zeggen - waar geen enkel soort handel bestaat; geen kennis van de letteren; geen wetenschap van getallen; geen naam voor magistraat of politiek gezag; geen onderdanigheid, rijkdom of armoede; geen contracten; geen erfenissen; geen verdelingen; geen andere bezigheid dan ledigheid; geen andere verwantschapsband dan een algemene; geen kleding; geen landbouw; geen metaal; geen gebruik van wijn of koren. Zelfs de woorden voor leugen, verraad, veinzen, hebzucht, afgunst, laster en vergiffenis zijn daar onbekend. Hoever zou Plato de staat die hij ontwierp, verwijderd vinden van die volmaaktheid?

Spinoza (Ethica)

Geen enkele aandoening kan worden bedwongen dan alleen door een sterkere en tegenovergestelde en ieder ziet af van kwaad doen uit vrees voor een groter kwaad. Op deze wet nu kan een gemeenschap worden gegrondvest, indien zij slechts het recht om zich te wreken en over goed en kwaad te oordelen, dat ieder individu afzonderlijk bezat, zichzelf voorbehoudt en dus het recht heeft een gemeenschappelijke levenswijze voor te schrijven en wetten uit te vaardigen, die zij niet door de Rede, welke de hartstochten niet kan bedwingen maar door bedreigingen handhaaft. Zulk een gemeenschap nu, op wet en macht om zich te handhaven gegrond noemt men een staat, en hen die door haar "recht" worden beschermd staatsburgers, waaruit wij gemakkelijk kunnen inzien, dat er in de natuurtoestand niets is, dat naar het oordeel van goed of kwaad is, aangezien een ieder die in de natuurtoestand verkeert, alleen met zijn eigen belang te rade gaat en naar zijn eigen inzicht en voor zover het ten opzichte van zijn eigen belang zin heeft, uitmaakt wat goed of kwaad is en door geen enkele wet gehouden is iemand anders dan alleen zichzelf alleen te gehoorzamen. In de natuurtoestand is dus ook geen zonde denkbaar, wel echter in de burgerlijke staat waar bij gemeenschappelijk besluit wordt vastgesteld wat goed en kwaad is en ieder is gehouden de staat te gehoorzamen. "Zonde" is dus niets anders dan ongehoorzaamheid, die alleen door het recht van de staat wordt gestraft; gehoorzaamheid daarentegen strekt de burger tot verdienste, omdat hij daardoor waardig wordt geacht de voordelen van de staat te genieten.

Voorts is in de natuurtoestand niemand met algemene toestemming "Heer" van iets, evenmin als er in de Natuur iets bestaat, waarvan men zou kunnen zeggen, dat het deze of gene mens toebehoort; maar alles is van allen, zodat er in de natuurtoestand ook geen verlangen denkbaar is om ieder het zijne te geven, of om een ander te ontroven wat hem toebehoort. Hetgeen wil zeggen, dat er in de natuurtoestand niets gebeurt, dat recht of onrecht kan worden genoemd; wel echter in de burgerlijke staat, waar met algemene instemming wordt uitgemaakt wat van

deze en van gene is. Waaruit blijkt dat recht en onrecht, zonden en verdienste begrippen van buitenaf zijn, maar geen eigenschappen die het wezen van de Geest uitdrukken.

Henry Thoreau (Walden)

Juist de eenvoud en naaktheid van 's mensen leven in de vroegste eeuwen hadden tenminste dit voordeel dat zij hem in staat stelden deel te nemen aan de natuur. Als hij door voedsel en slaap was opgefrist kon hij zich weer op zijn tocht bezinnen. Hij woonde zo te zeggen in een tent op deze wereld en kruiste door de valleien en door de vlakten of beklom bergtoppen. Maar helaas. De mensen zijn werktuigen geworden van hun werktuigen. De man die vrij en blij vruchten plukte als hij honger had, is nu een landbouwer geworden; en hij die ooit onder een boom schuilde is nu een thuiszitter. Wij slaan niet meer een kamp op voor een nacht, maar wij hebben ons vastgeklit op de grond en de hemel vergeten.

Karl Marx (Das Kapital)

In het begin van zijn geschiedenis is de mens blind aan de natuur gebonden of geketend. In het evolutieproces transformeert hij zijn relatie tot de natuur en daarmee zichzelf

* * *